

TARİHİ

AKŞEHİR ANAHTARLARI

Murat KARADEMİR

Necdet Bekirhan SOY

Melike DEMİRTAŞ

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
YAYINCI SERTİFİKASI NUMARASI
44040

TARİHİ AKŞEHİR ANAHTARLARI
MURAT KARADEMİR - NECDET BEKİRHAN SOY - MELİKE DEMİRTAŞ

Bu kitabın bütün yayın hakları Palet Yayınlarına aittir.
Yayınevinin yazılı izni alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği tanıtımlar ve akademik çalışmalar haricinde, kısmen veya tamamen kitaptan alıntı yapılamaz.
Eser, matbu yahut dijital ortamda kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Ön Kapak Fotoğrafı: Tarihi Akşehir Evleri ve Akşehir Anahtarı
Arka Kapak Fotoğrafı: Eski Akşehir Evi Kapısı

Fotoğraflar: Melike Demirtaş
Çizimler: Necdet Bekirhan Soy

ISBN: 978-625-7675-34-3

BASKI
SEBAT OFSET
Fevzi Çakmak Mah. Hacı Bayram Cad. No: 22 Karatay / Konya
MATBAA SERTİFİKASI NUMARASI: 46806

Konya, Kasım 2023

PALET YAYINLARI
Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşı No: 42 Meram / Konya
Tel. 0332 353 62 27
www.paletyayinlari.com.tr

TARİHİ

AKŞEHİR ANAHTARLARI

Murat KARADEMİR

Necdet Bekirhan SOY

Melike DEMİRTAŞ

ÖNSÖZ

Batısında yer alan Konya iline bağlı olan Akşehir ilçesi, tarihte “Kral Yolu” olarak bilinen ünlü ticaret yolunun geçtiği bir kent olup günümüzde de aynı önemini korumaktadır.

Bu çalışma Akşehir ilçe merkezinde yer alan Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi’nde sergilenen tarihi anahtarları kapsamaktadır. Müzede sergilenen anahtarlar Türk Sanatı içinde önemli bir yere sahiptir.

Türk Sanatının küçük ölçekli eserleri içerisinde yer alan tarihi anahtarlar hakkında yapılan araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Bu durum tarihi anahtarların çalışılması için yeterli bir neden olmuştur. İncelenen anahtarlar dönemin kültür ve sanat zevkini, ekonomik ve sosyal tabakaları, sosyo-kültürel geçmişi hakkında oldukça önemli bilgiler vermektedir. Anadolu’nun genelinde olduğu gibi bu çalışmada ele aldığımız anahtarlar basit bir tasarım özelliğine sahiptir. Bu küçük ölçekli eserler sanat tarihi açısından incelenmesi gereken önemli eserlerdir.

Şüphesiz ki bu çalışma kişisel çabalarımızla ortaya çıkmadı. Çalışmada Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müze Müdürü Sevcan Çavdar ve Müze Uzmanı Sanat Tarihçi Ayşe Ulu Kurtaran’a anahtarlara erişim ve sağladıkları desteklerden dolayı teşekkür ederiz. Bu yayındaki eserler Akşehir Müze Müdürlüğü’nün 22.02.2022 tarih ve 2228508 sayılı izni ile incelenmiştir.

Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü tarafından (Proje No: 22401028) desteklenmiştir. Maddi desteklerinden dolayı Bap Koordinatörlüğüne teşekkür ederiz.

Murat KARADEMİR
N. Bekirhan SOY-Melike DEMİRTAŞ
KONYA/2023

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	6
İÇİNDEKİLER	7
1.GİRİŞ	11
1.1.Konunun Tanımı, Önemi ve Sınırları	11
1.2.Metot ve Düzen	12
1.3.Konu ile İlgili Yayın ve Araştırmalar	13
1.4.Akşehir Tarihi ve Coğrafyası	15
1.5.Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	18
1.6.Anahtarın Tarihsel Gelişimi	19
1.7.Sanatta Anahtar İmgesi	30
2. KATALOG	42
2.1. Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu Anahtarlar	42
2.2. Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu Anahtarlar	83
3. DEĞERLENDİRME	93
3.1. Tipoloji	94
3.1.1. Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu Anahtarlar	94
3.1.2. Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu Anahtarlar	95
3.2. Malzeme ve Teknik	96
3.3. Süsleme	97
4. SONUÇ	100
KAYNAKÇA	101

TARİHİ

AKŞEHİR ANAHTARLARI

1.GİRİŞ

1.1. Konunun Tanımı, Önemi ve Sınırları

Keşfedildiği dönemlerden günümüze kadar geçen süreç içerisinde boyut ve biçim farklılıklarına uğrasa da her zaman insanın yanından ayırmadığı bir parçası haline gelen anahtarlar işlevsel yönüyle ve biçimsel yapısıyla bireyler ve topluluklar için yaşam süreci içerisinde önemli bir eşya niteliğindedir (Ercan, 2019: 212). Genel işlevi açmak, kilitlemek, saklamak ve korumak olan anahtarın işlevselliğinin yanı sıra boyutu ve üzerindeki ihtişamlı süslemelerinin de getirdiği güçlü anlamsal özelliğiyle; gücün sembolü, ihtişamın göstergesi, toplum içerisinde statü göstergesi, varlık göstergesi olarak da toplumlarda karşılık bulmuştur. Anahtarlar koruyucu özelliğinin yanında, yapıldığı ve kullanıldığı döneme ait toplumsal, kültürel ve sosyolojik yapı hakkında bilgi vermesi açısından da önemlidir.

Çalışmamız Konya il merkezine 135 km mesafedeki Akşehir ilçesinde yer alan Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi’nde bulunan anahtarları kapsamaktadır. Bu kapsamda müzede toplam 51 adet tarihi anahtar tespit edilmiş ve incelenmiştir. Tespit edilen anahtarların Akşehir yöresine ait olması sebebiyle Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi’nde Sergilenen Tarihi Anahtarlar ismini “Tarihi Akşehir Anahtarları” olarak değiştirmenin uygun olacağı kanısına vardık. Bu sebeple çalışmanın ismi “Tarihi Akşehir Anahtarları” olarak belirlenmiştir.

Geçmişten günümüze güvenliğimizi sağlayan anahtar veya kilit mekanizmaları üzerine yapılmış çalışma sayısı oldukça azdır. “*Tarihi Akşehir Anahtarları*” başlığı ile ele alınan bu çalışmanın bundan sonraki çalışmalara bir yol gösterici olması hedeflenmiştir. Saraylardan evlere, kalelerden hamamlara ve hatta kasalardan sandıklara her alanda kullanılan anahtarlar, Türk sanatının çarpıcı örnekleri olarak günümüz Sanat tarihinde de yerini almaktadır.

Araştırmanın temel amaçlarından biri zamanla tahrip olan ve

günden güne yok olmaya yüz tutan bu tarihi eserleri belgelemektir. Çalışmada bu eserler kompozisyonları, süslemeleri ve üslupları tespit edilerek çizim ve fotoğrafları ile birlikte belgelenmiştir.

1.2. Metot ve Düzen

“Tarihi Akşehir Anahtarları” isimli bu çalışma üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada detaylı bir literatür çalışması yapılarak tarihi anahtarlar hakkında yapılan yayın ve araştırmalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Konumuzu doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren bütün yayınlar belirlenmiş ve bunlar irdelenerek anahtarlar ile ilgili bölümler incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında müzedeki saha çalışmaları gerçekleştirilmiş, anahtarlar yerinde incelenmiştir. Eserlerin fotoğrafları çekilmiş, ölçüleri alınmış ve yerinde tanımlamaları yapılmıştır.

Üçüncü aşamada saha çalışması sonucunda elde bulunan veriler ve yapılan kaynak taramaları ışığında metin yazımı gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızda öncelikle saha çalışması sırasında çekilen fotoğraflar kullanılmıştır.

Çalışmamız dört ana bölümden oluşmaktadır. “Giriş” kısmında “Konunun Tanımı, Önemi ve Sınırları”, “Metot ve Düzen”, “Konu ile İlgili Yayın ve Araştırmalar”, “Akşehir Tarihi ve Coğrafyası”, “Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi”, “Anahtarın Tarihsel Gelişimi” ve “Sanatta Anahtar İmgesi” başlıklarına yer verilmiştir.

İkinci bölüm olan “Katalog” bölümünde anahtarlar bağlı oldukları tipolojiye göre sıralanarak verilmiştir. Eserler bulundukları yer, dönemi, ölçüsü, formu, malzeme ve tekniği olmak üzere ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Anahtarlar konunun daha iyi anlaşılması için fotoğraf ve çizimler ile birlikte verilmiştir.

Üçüncü bölüm olan “Değerlendirme” bölümünde ise eserler

tipoloji, malzeme, teknik ve süsleme özellikleri bakımından incelenmiştir.

Son bölüm olan “Sonuç” bölümünde elde edilen veriler ortaya konularak çalışma tamamlanmıştır. Ardından kaynakça verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

1.3. Konu ile İlgili Yayın ve Araştırmalar

Türk Sanatının ufak grupları içerisinde yer alan tarihi anahtarlar hakkında yapılan araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Dönem özelliklerini daha iyi yansıtan Topkapı Sarayı Müzesi’nde sergilenen anahtarlar çalışmalarda daha öne çıkmaktadır.

Çalışma kapsamında incelediğimiz ve doğrudan yararlandığımız makale, kitaplar ve tezler aşağıda belirtilmiştir.

Konu üzerine en kapsamlı ve en eski çalışma İsmail Ünal tarafından 1963 tarihinde yayınlanan “*Kale Anahtarları*” isimli makaledir. Topkapı Sarayı Müzesi’ndeki anahtarları inceleyen Ünal, eserleri kendi içinde tipolojiyle incelemiş, malzeme ve formları hakkında bilgilere yer vermiştir (Ünal, 1963: 119-152).

Oktay Aslanapa’nın 1981 yılında yayınlanan “*Topkapı Sarayı’nda Kalmış Bazı Kale Anahtarları*” isimli çalışmada eserlerin tipolojisinden ziyade üzerlerinde yer alan süslemeler ve yazılar üzerinde durulmuştur (Aslanapa, 1981: 13).

Uğur Genç ve Emine Bilirgen’in hazırladıkları “*Topkapı Sarayı Hazinesi’ndeki Kale Anahtarları*” isimli çalışmada müzede sergilenen kale anahtarları hakkında bilgilere yer vermişlerdir (Genç & Bilirgen, 2013: 202-217).

Uğur Genç, “*Askeri Müze Koleksiyonundaki Kale Anahtarları*” isimli bildirisinde Topkapı Sarayı Müzesi ve Askeri Müze envanterine kayıtlı kale anahtarlarını incelemiştir (Genç, 2016).

Semra Saraçoğlu ve Bülent Karakaş'ın 2008 yılında yayınlanan “*Anadolu Kültüründe Kilit (Doğu ve Güneydoğu Anadolu Örnekleri)*” isimli çalışmada Türk toplumunda anahtar ve kilidin önemi üzerine durulmuş, Anadolu kültüründe yer alan kilit örnekleri incelenmiştir (Saraçoğlu & Karakaş, 2008: 137-150).

Halil Fazıl Ercan'ın yayınladığı “*Sanat Disiplininde Bir İmge: Kapı Anahtarları*” isimli çalışma eski çağlardan günümüze anahtarların tarihçesi, bir sanat imgesi kullanımı ve örneklerini ele almaktadır. Makalede anahtarların form yapısı, anlamsal değerleriyle sanatsal pratikleri ortaya koymada önemli bir nesne olarak işlenmesi üzerine durulmuştur (Ercan, 2019: 210-230).

1.4. Akşehir Tarihi ve Coğrafyası

Akşehir, İç Anadolu Bölgesi'nde olan Konya ilinin ilçesidir. İlçe, 31°24,45 doğu boylamı, 38°02,00 kuzey enlemleri arasındadır. Kuzeydoğusunda Ankara, kuzeyinde Eskişehir, kuzeybatısında Afyon, doğusu ve güneybatısında Konya, batısında Isparta illeri bulunmakta ve Akşehir ilçe merkezinin kuzeyinde Akşehir Gölü yer almaktadır. Denizden yüksekliği 1050 m'dir (Bayar, 2014: 7). Batısında yer alan Konya iline bağlı Akşehir ilçesi, Konya-Afyon karayolu üzerindedir.

Sultan Dağının eteklerinde yer alan Akşehir doğa, iklim, ekonomik ve sosyal bakımdan diğer yerlerden ayrı ve kendine has bir özelliğe sahiptir. Sart'tan başlayarak Ninova'ya kadar uzanan ve tarihte "Kral Yolu" olarak bilinen ünlü ticaret yolunun geçtiği kent günümüzde de aynı önemi korumaktadır (Bayar, 2014: 37).

Akşehir'deki ilk yerleşimin, Neolitik Çağda başladığını gösteren belgelere yapılan yüzey araştırmaları sonucunda ulaşılmıştır. Akşehir eski "Philomelium" yerinde kurulmuştur. Burası Frigya ile Kapadokya arasındaki işlek bir yol üzerinde konak olan küçük bir şehirdir (Konyalı, 1945: 17).

Akşehir, Frigler zamanında *Flomelyum* olarak adlandırılmıştır (Konyalı, 1945: 7). Bir başka kaynağa göre ise bilinen ilk adının Lidyalılar zamanında *Tymbrian* olduğudur (Demiralp, 1996: 3).

Lidya Kralı Krezius'un İran Hükümdarı Darius'a yenilmesi ile Lidya ve Frig toprakları İran hâkimiyetine girer. Böylece İran topraklarına katılan Akşehir daha sonraki tarihlerde Roma ve Bizans topraklarına dâhil edilmiştir. Roma döneminde Anadolu'da yönetim örgütü kurulunca, Konya çevresi (*İkonion*) içinde yer alan kentlerden biri de Akşehir (Philomelium) olmuştur (Demiralp, 1996: 3).

Bizans döneminde; Emevi ve Abbasilerin Bizans ile olan savaşları nedeni ile Akşehir'in taraflar arasında el değiştirdiği gö-

rûlmektedir. 1071 yılında Malazgirt Savaşı sonunda Anadolu'nun fethedilmesi ile Akşehir'de bir Selçuklu kenti olmuştur (Demiralp, 1996: 3).

Çeşitli eserlerde Akşehir'in adı, mahalli telâffuza göre, Akşar, Ahşar veya Akşehir şeklinde yazılmıştır (Konyalı, 1945: 17). Bazı eserlerde ise Akşehir'de yer alan beyaz çiçekli ağaçların görüntüsünden dolayı “Şehr-i Beyza, Belde-i Beyza” isimleri geçmektedir. İ. Hakkı Konyalı'nın belirttiğine göre, kentin adı Evliya Çelebi'ye göre “Ahşar”dı. Rumlar ise “Sine Hisar” diyorlardı (Konyalı, 1945: 17).

Selçuklu Hükümdarı I. Kılıçarslan döneminde yaşanan Üç Haçlı seferinden birincisinde, Konya'dan önce Akşehir, yol üzerinde bulunduğu için, yağmalanmış ve tahrip edilmiştir. Kent tam da sınırda yer aldığı için, bazen Selçukluların, bazen de Bizanslıların uç şehri olmuş; bu yüzden de çok yağma ve tahribe uğramıştır. 1190 yılındaki son Haçlı yağmasını da atlatan Akşehir, bugün sadece bir kısmı bize ulaşabilen göz kamaştırıcı eserlere bu tarihten sonra sahip olur (Konyalı, 1945: 18).

Anadolu Selçuklu Devleti döneminde sultanlara yakın olanlara ve beylere temlik veya has olarak verilen Akşehir, bu devletin zayıflaması üzerine bölgede kurulan Türkmen beyliklerinin mücadelelerine sahne oldu. Bir ara Eşrefoğulları beyi Mübârizeddin Mehmed Bey tarafından beyliğinin sınırlarına katıldı. Daha sonra bölgeye Hamitoğulları Beyliği'nin hâkim olmasıyla onların idaresine girdi. Bu beyliğin Karamanoğulları ile yaptığı mücadelelere de sahne olan Akşehir, 1381'de Hamitoğulları beyi Kemâleddin Hüseyin Bey tarafından birkaç kasaba ile birlikte Osmanlılara satıldı. Şehir bundan sonra Anadolu'da uzun süre devam eden Osmanlı-Karaman nüfuz mücadelesinden büyük ölçüde etkilendi. Nihayet Fâtih Sultan Mehmed'in 1468'de Karamanoğulları Beyliği'ne son vermesinden sonra kesin olarak Osmanlı idaresine girdi (Şahin, 1989: 298).

Karamanoğulları'nın yıkılması ile Akşehir Osmanlıların elinde, Konya'ya bağlı bir sancak, bazen de bir ilçe olarak yönetilmiş, Osmanlı şehzadelerine ve vezirlerine tımar olarak verilmiştir (Yusufoğlu, 1949: 19). Kanuni dönemine kadar idarî statüsü hakkında açık bir bilgi bulunmayan Akşehir, 1525'ten itibaren Karaman eyaletine bağlı bir sancak oldu. Sancaklık statüsünü 17 ve 18. yüzyıllarda da korumuştur (Şahin, 1989: 298).

Akşehir, Kurtuluş savaşında önemli bir yere sahiptir. Garp cephesi komutanlığının burada olması nedeniyle Atatürk, İsmet İnönü ve çalışma arkadaşları sık sık Akşehir'e uğramışlardır. 26 Ağustos 1922'de başlayıp zaferle sonuçlanan Büyük Taarruz'un Planları Akşehir'de hazırlanmıştır. Kurtuluş savaşında Garp Cephesi Karargâhı olan bina bugün Batı Cephesi Karargâh Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Akşehir'de Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden kalma birçok tarihi eser vardır. Bu eserler arasında, 13. yüzyılda Fahreddin Ali Sâhib Atâ tarafından bir külliye olarak inşa ettirilen Taş Medrese ve Mescidi, yine 13. yüzyılda yaptırılan Altın Kalem Mescidi, aynı yüzyıla ait Seydi Mahmud Hayrani Zaviyesi ve bugün Ulu Cami adıyla bilinen yine 13. yüzyılda inşa edilmiş Alaaddin Cami ile II. Bayezid'in oğluna ait Sultan Abdullah Zaviyesi ve 16. yüzyıl başlarında yapılan İmaret (Hasan Paşa) Cami en önemlilerindendir. Ayrıca Nasreddin Hoca'nın türbesi de burada bulunmaktadır.

1.5. Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Akşehir'in merkezinde Anıt Mahallesi, Ulu Cami Sokak'ta yer almaktadır. Akşehir sorgu hâkimi Rüştü Bey tarafından 20. yüzyılın başlarında konak olarak yaptırılmış olan yapı, ikiz olarak inşa edilmiş bir sivil mimari örneğidir (Karpuz, 2009: 1311).

Yapının hem planı hem de cephe düzenlemesi simetrik yapılmıştır. Bodrum, zemin artı iki kat olarak üç katlı bir binadır. Taş temelli olarak yapılan binanın zemin kat kesme taş, birinci ve ikinci katlarda ise ahşap hatıl arasına kerpiç ve tuğla malzeme kullanılarak yığma sistemle yapılmıştır. İkiz ev olarak planlanan yapının ana girişleri ayrı ayrıdır. Giriş kapılarının kenarlarına açık gri renkte yapılan taş süslemelerle kapılara adeta bir taçkapı görünümü verilmiştir (Karpuz, 2009: 1311-12).

Plan tipi olarak Akşehir evlerinde ve geleneksel Türk evinde sıklıkla kullanılan iç sofalı plan şeması uygulanmıştır. Konağın arka tarafında ve batı cephesinde bahçesi vardır. Sivil mimarlık örneği bakımından Akşehir evlerinden en dikkat çeken örneklerinden birisidir. Cephe dört yönden de izlenebilmektedir. İki ayrı girişi ve merdivenleri olan evin diğer bütün uygulamaları aynıdır. Bu evin görünümüne ağırlığını koyan cephe süslemeleridir.

Rüştü Bey Konağı 1989 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kamulaştırılmış, 1992 yılında onarımına başlanmıştır. Daha sonra "Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi" olarak düzenlenen Rüştü Bey Konağı özgünlüğünü günümüze kadar korumuştur. Giriş katında toplam altı oda olup idarî birimlerle birlikte Etnografik ve Arkeolojik Eser Deposu da bu katta bulunmaktadır. İkinci kat Arkeolojik eserlerin sergilendiği bölümdür. Binanın her iki bölümünde üçer olmak üzere toplam altı oda bulunmaktadır. Kronolojik olarak dönemlere ayrılan odalarda eserler teşhir edil-

mektedir. Üçüncü kat etnografik eserlerin sergilendiği, Akşehir kültürünün aktarıldığı bir bölüm olarak düzenlenmiştir.

1.6. Anahtarın Tarihsel Gelişimi

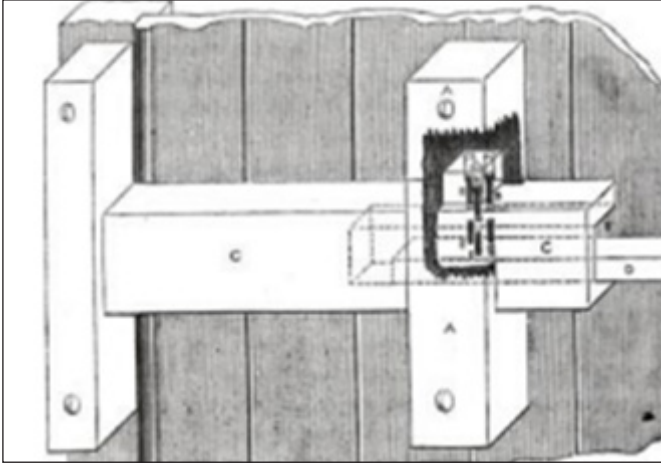
Anahtar ve kilit arkaik dönemlerdeki icadından günümüze kadar gelinen zaman sürecinde insanın yanından ayırmadığı önemli bir eşyası olmuştur. Doğal barınaklarda yaşayan taş devri insanları ve günümüzde de hala varlıklarını sürdüren göçebe toplumları hazinelerini, değerli tüm eşyalarını, mağaralara, ağaç oyuklarına ve farklı gizli mekanlara gömerek korurlardı. Daha sonraları hasır otu veya bitkisel liflerden yapılmış halatlar kapıları kilitlemek, mekanları korumak için kullanıldı. Farklı türde düğümler geliştirildi. Bu düğümler ancak sahibi tarafından açılabilirdi (Saraçoğlu, 2007: 10).

İlk kapı kilitleri ve anahtarları ahşaptan yapılmıştır. Yerleşik hayata geçilmesi ile birlikte insanlar barınma ihtiyaçlarını gidermek için evler yapmaya başladılar. Yerleşik hayata paralel olarak çevredeki nüfusta artmaya başlayınca insanlar güvenlik ihtiyaçlarını gidermek için evlerinin ahşap kapılarına basit korunma kilitleri geliştirmeye başladı ve günümüze kadar gelen yaklaşık 7 bin yıl boyunca da bu korunma aracı gelişerek devam etmektedir. Anahtarın tarihsel geçmişi yapılan arkeolojik araştırmalarla elde edilen veriler ışığında Kalkolitik (Taş-Bakır) (MÖ.5500-MÖ.2500) dönemine kadar uzanmaktadır (Ercan, 2019: 213).

İlk kilit ve anahtarlar, Mısırlılar tarafından 4000 yıl önce gerçekleştirilmiştir. Ahşap malzemeden yapılan kilit ve anahtar buluşunun geçirdiği gelişmeyi aşama aşama incelemek mümkündür. Bu kilitler sert ahşaptan, eğri yüzeylerden kaçınılarak yapılmışlardır (Haddad, 2016: 53). Chubb ve Haddad, Mısır’da kullanılan kilit sistemini (Şekil: 1), Potts ise Mezopotamya’da kullanılan kilit sistemini (Şekil: 2) tespit etmiştir. Bu kilitlerin geliştirilmesi ile ortaya çıkan ahşaptan imal edilmiş ilk örneğe “*homeric*” kilit adı verilmiştir. Bu kilit iki ahşap destek üzerine monte edilmiş artı şeklinde

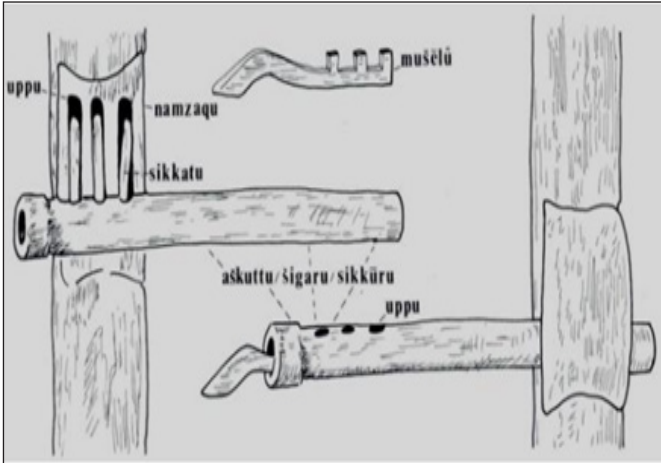

ahşap bir sürgüsü olan, açmak için anahtar deliğine sokulan açılı metal veya ahşap anahtarın, sürgünün yatay hareketini kontrol ettiği bir sistemden oluşmaktadır (Sağıroğlu vd., 2016: 25).

Şekil 1: Mısır'da Kullanılan İlk Ahşap Kilit Sistemi

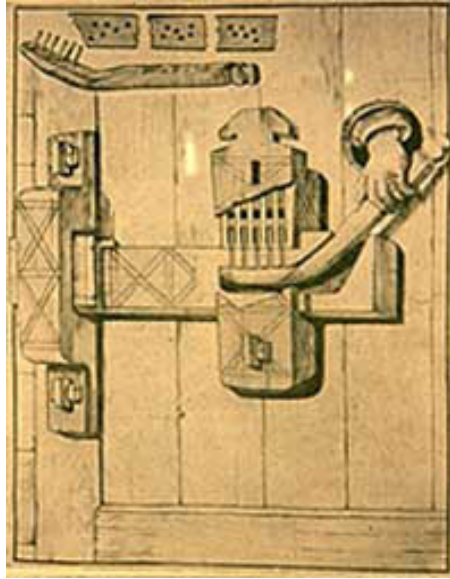
(Haddad'dan)

Şekil 2: Mezopotamya'da kullanılan ahşap kilit sistemi

(Potts'dan)

Bu ahşap kilit ve anahtarların benzerlerinin Asurlular ve Babililer tarafından da kullanıldığı belirlenmiştir. İlk ahşap kilit arkeologlar tarafından İran Horsabad'da, M.Ö. 722 ile 705 yılları arasında hüküm süren Asur Kral'ı II. Sargon'un Ninova yakınlarındaki Horsabad Sarayı'nın güvenlik kapısında bulunduğu belirtilmektedir (Schlage's History of Locks). Anahtarın bir ucundaki mandallar, sürgüdeki çubuklara veya tamburlara karşılık gelir. Mandallar takıldığında, mandalları kaldırır ve böylece sürgü geri çekilebilir ve kapı veya geçit açılabilir (Şekil: 3).

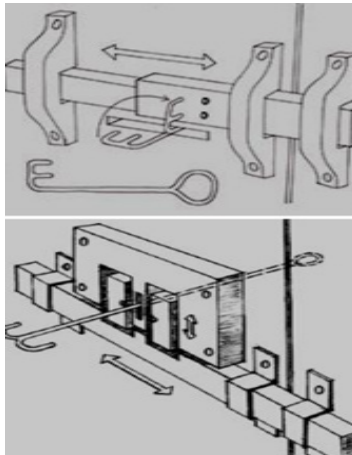
Şekil 3: İran'da Bulunan İlk Ahşap Kilit Çizimi (Schlage's History of Locks'dan)

Ahşap kilit ve anahtar sisteminin Anadolu'ya ait elde edilen verilerinden Malatya Arslan Tepe Höyük Saray kalıntılarından ahşap kilit sisteminden bahsetmek mümkündür (Şekil: 4). Saray içerisinde bulunan ürün depolarında bu ahşap kilit ve anahtar sisteminin kullanıldığını belirtilmektedir (Ercan, 2019: 213; Frangipane, 2019: 84).

Şekil 4: Arslantepe Höyük, Ahşap Kilit Sistemi (Frangipane'den)

Homeric adı verilen kilidin açılmasının kolaylığı sebebi ile sonraki aşamada keşfedilen daha gelişmiş sisteme ise Yunanistan Peloponnesus'ta, Laconia kazı alanında ilk örneğinin bulunmasının ardından “*Laconian*” kilidi adı verilmiştir (Haddad, 2016: 61). Bu sistemde öncelikle 3 dişli metal anahtarın yapıldığı, sonrasında kilidin bu anahtara göre tasarlandığı düşünülmektedir. Bu aşamadan sonra yapılan kilit ve anahtarların malzemesi metal olarak tasarlanmıştır (Sağıroğlu vd., 2016: 25).

Şekil 5: Laconian Kilit Sistemi (Haddad'dan)

Antik dönem kapılarının sabit sağ kanadında bir anahtar deliği, açılabilir sol kanadında ise sürgüyü çekmeye yarayan ipin dışarıya çıktığı bir delik bulunur (Şekil 6). Anahtar delikten sokulur ve sürgünün üzerindeki hörgüçlere geçirilerek bir krank mili biçimindeki anahtar yardımıyla sürgü sola doğru itilerek açılır (Saraçoğlu, 2007: 23).

Şekil 6: Elindeki anahtarla hazine dairesini açan kız. Kırmızı şekilli Hydria Vazosu, Berlin Müzesi, 2382.

Roma döneminde ise en yaygın kilit türü yaylı kilitlerdir. Bu kilitler kapı, kutu ve kasa kilitlerinde kullanılmıştır. Pompei kazılarında bu kilit mekanizmalarına ait anahtarlara rastlanmıştır (Şekil: 7). Bu sistemdeki farklı bir yön de anahtar boyutlarının kilitten kilide değiştirilebilir olmasıdır. Buradaki amaç bir anahtarın başka bir kilidi açmasını önlemektir (Saraçoğlu, 2007: 25).

Şekil 7: Pompei Dönemi Kapı Anahtarı (Saraçoğlu'ndan)

Romalılar zamanında kilitler kayda değer bir değişim geçirdiler. Bu dönemde metalden yapılan kilitleri açabilmek için anahtarlar önem kazanmıştır. Semra Saraçoğlu Çelik, Romalıların kıyafetlerinin cepleri olmadığı için pek çok erken dönem Roma anahtarının yüzük olarak takıldığını belirtmiştir (Saraçoğlu, 2015: 96) (Şekil: 8).

Şekil 8: Antik Roma Yüzük Anahtarlar (Saraçoğlu'ndan)

Bizans döneminde anahtarların üst kısmı bir çember şeklinde tasarlanmıştır. Böylelikle giysi ceplerinin olmadığı o dönemde anahtar kolayca taşınabilmiştir. Modern anahtardaki dişlerin aksine bu anahtarlardaki oluklu delikler tamamen dekoratiftir (William, 1931) (Şekil: 9).

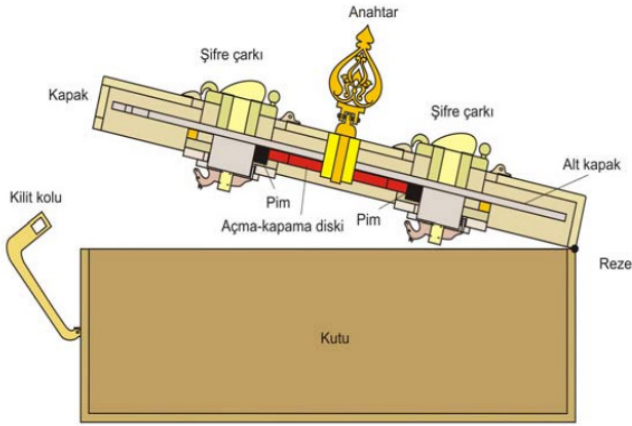

Şekil 9: Bizans Dönemi Anahtarı, 5-7. Yüzyıl

(The Walters Art Museum'dan)

İslam Döneminde de kilit ve anahtar konusunda önemli gelişmeler gözlenmiş ve yazılı belgelerde bunlara ait bilgilere yer verilmiştir. Bu kilit örneklerine İslam Döneminin en önemli isimlerinden olan Bedi'üz-Zaman Ebû'l-İz İsmail bin er-Razzaz El-Cezeri ve Takiyuddin b.Ma'ruf el-Rasid'in eserlerinde kilit örnekleri verilmektedir (Saraçoğlu, 2007: 10-11).

El-Cezeri'nin "*Olağanüstü Mekanik Araçların Bilgisi Hakkında Kitap*" şeklinde dilimize çevrilen Donald Hill tarafından 1973 yılında yayımlanan kitapta otomatik kaplar, hayvanlı ve insanlı otomatlar, kendi kendine çeşitli enstrümanları çalan otomatlar ve şifreli kilitler yer almaktadır (Hill, 1974). Özellikle iki kilit düzeneğinden bahsedilir. Bunlardan biri şifreli kasa kilidi diğeri ise dört sürgülü kasa kapısı kilididir (Bir & Kayral, 1993: 62). Şifreli kasa kilidindeki mekanizma kasalarda bulunan şifreli kilitlere çok benzeyen mekanizmayı açmak için her birinde 3 x 16 harf bulunan dört adet şifre silindirin ayarlanması gerekir (Bir & Kayral, 1993: 62) (Şekil 10).

Şekil 10: El-Cezeri'nin Açık Şifreli Kutusu (Saraçoğlu'ndan)

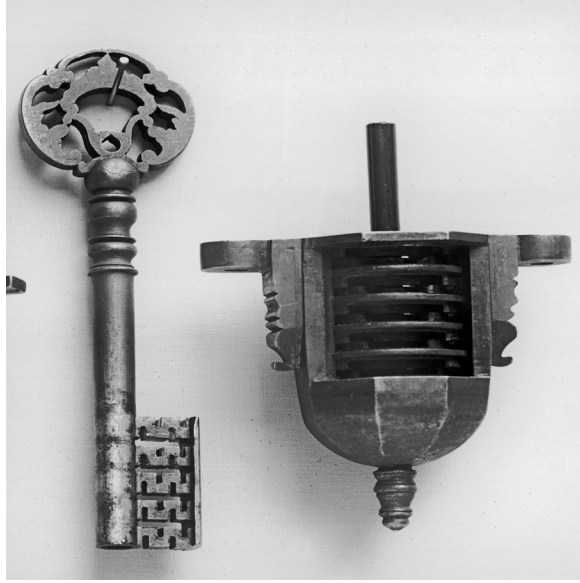
Osmanlı döneminde gelindiğinde ise Osmanlı İmparatorluğu, 16. yüzyıldan itibaren büyük zaferler kazanmış ve bu zaferlerle birçok kaleyi kendi sınırlarına katmayı başarmıştır. Bu dönemlerde bu kalelerin anahtarları harp ganimeti olarak saraya getirilip toplanıyordu. O devirlerden günümüze kadar korunarak taşınan Kâbe anahtarı, Harsova, Ruscuk, Silistre Kalesi gibi birçok kale kapılarına ait anahtarlar Topkapı Sarayı Müzesi'nde koleksiyonlar arasında saklanmaktadır (Saraçoğlu, 2007: 40; Ünal, 1963) (Şekil: 11).

Şekil 11: Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonundaki Kale Anahtarları
(Genç'ten)

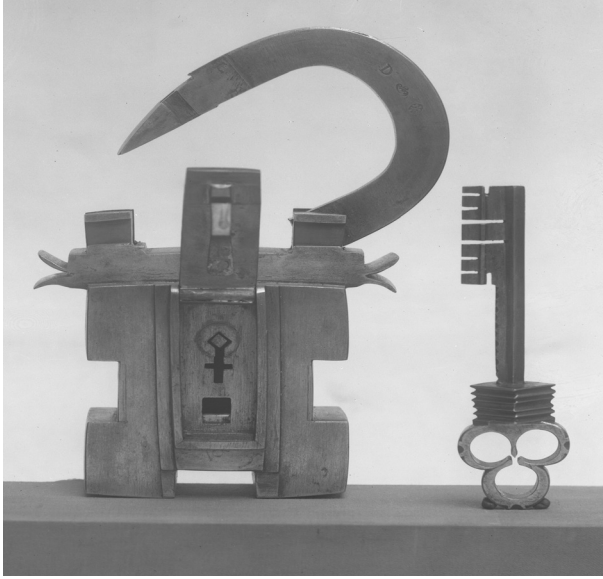

17. yüzyıl Rönesans kilitleri ise korumalı bir yapıya sahiptir. Kilit mekanizması, herkesin girişini engellemeyi amaçlayan bir şekilde tasarlanmış bir dizi metal bariyere sahiptir (Yerkes, 1910). Bu tür kilitlerin anahtarları, metal bariyerlerin konfigürasyonuna uyacak şekilde oyuklara sahiptir (Şekil: 12).

Şekil 12: 17. Yüzyıl Rönesans Dönemi Anahtarı (Almanya)
(The Walters Art Museum'dan)

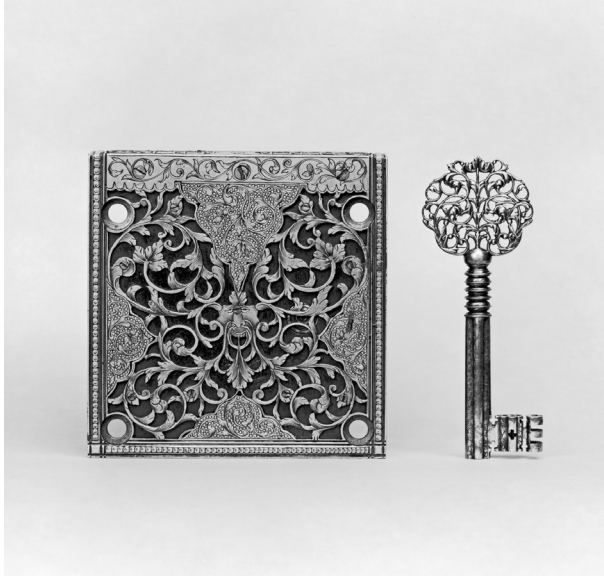
Şekil No: 13'deki asma kilidin tasarımı zamanın çoğu kıta Avrupası kilidinin tasarımlarından büyük ölçüde farklıdır. 1650-1700 Avrupa Barok dönemine tarihlenen anahtarda sert çizgiler ve büyük hacimli iletişim güvenliği bulunmaktadır (Yerkes, 1910). Anahtarın yonca yaprağından bir yayı ve yayın merkezinin dışında baklava deseninde yer alan istiflenmiş karelerden oluşan bir yüksüğü (yakası) vardır. Ucunda yedi diş var (Şekil: 13).

Şekil 13: 1650-1700 Avrupa Barok Dönemi Anahtarı
(The Walters Art Museum'dan)

Gömme kilit, emniyete alınması amaçlanan kapı veya dolaptan oyulmuş bir boşluğa (gömme) oturur. 1800'lerde kapı ve dolap kilitlerinin çoğu zıvanalıydı, ancak dış asma kilitler de yaygın olarak kullanıldı (Gurney, 1898: 225). Aynı zarif asma tasarımı hem kilitte hem de anahtarda bulunur (Şekil: 14-15).

Geçmişten günümüze kilit sistemi ve buna bağlı olarak anahtarlar, el sanatlarındaki önemli elemanlar arasında yer almaktadır. Yaşam kültürü içinde çeşitli işlevlerde kullanılmış olan anahtarlar maddi ve manevi kültürel birikimleri yansıtmaları bakımından oldukça önemlidir. Genel olarak her kültürde karşılaşılan anahtarlar, toglumdan topluma göre farklılıklar göstermektedir. Taş, ahşap, demir gibi farklı maden türlerinden yapılmış bu eserler nesilden nesile günümüze kadar aktarılmıştır.

Şekil 14: 19. Yüzyıl Avrupa Barok Dönemi Anahtarı
(The Walters Art Museum'dan)

Şekil 15: 19. Yüzyıl Avrupa Barok Dönemi Anahtarı
(The Walters Art Museum'dan)

1.7. Sanatta Anahtar İmgesi

Evrensel bağlamda anahtar sembölü ev anlamına gelmekle birlikte bu kavram toplumdan topluma çeşitlenmiştir. Sanatın dini yapılarda bir anlatı dili olarak kullanıldığı dönemlerde Hristiyanlık inancında dinsel öğretilerden dolayı önemli bir sembol olan anahtar formu resim ve heykel sanatında güçlü bir imge olarak işlenmiştir (Ercan, 2019: 219). Dinsel bir anlatıyı betimlemek için İtalyan Rönesans dönemi ressamlarından Pietra Perugino’nun Papa Sixtus IV (1471-1484) döneminde Roma’daki Sistine Şapelinde yer alan “İsa mesihin Krallığın (cennetin) anahtarlarını Aziz Peter’e verme” adlı fresk eserinde anahtar formu konunun ana imgesini oluşturmaktadır (Ercan, 2019: 219) (Şekil: 16).

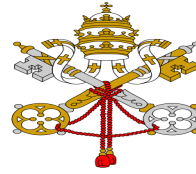
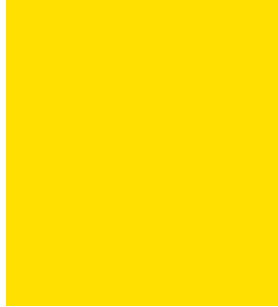
Şekil 16: Pietra Perugino, Krallığın Anahtarlarının Aziz Peter’e Teslim Edilişi/Sistine Şapeli (1481), Vatikan, Roma (İtalyanrennaissance’dan)

Hristiyan resim ve heykel sanatında Aziz Petrus genellikle Katolik ve Doğu Ortodoks resimlerinde ve diğer sanat eserlerinde bir anahtar veya bir dizi anahtar tutarak tasvir edilir. Katolik öğretisine göre Hz. İsa, cennetin anahtarlarını Aziz Petrus’a vaat etmiş ve bu bağlayıcı eylemlerde bulunmaya teşvik etmiştir (Mannion ve Mudge, 2008: 235). İstanbul Kariye Cami Kilisesi’ndeki Aziz Petrus mozaikinde, Petrus’un sol elinde iki anahtar tuttuğu görülmektedir (Şekil: 17).

Şekil 17: Kariye Cami (Chora Manastırı), Aziz Petrus Mozaïği, Sağ Elinde Bir Yazı Rulosu, Sol Elinde Cennetin Anahtarları (Olgar'dan)

Cennetin anahtarları, ebedi kilise otoritesinin bir sembolüdür. Bu nedenle pek çok ülke bayrağında ve kilise kabartmalarında Aziz Petrus ile birlikte anahtar sembolü yer almaktadır (Şekil: 18-20).

Şekil 18: Vatikan Bayrağı, Cennetin Anahtarları

Şekil 19: Aziz Petrus Kilisesi'nin Portal Kabartması, 1495,
Radovljica, Slovenya (Morelli'den)

Şekil 20: Arnolfo di Cambio, Aziz Petrus Heykeli,
Vatikan, Roma (Bondanini'den)

Anahtar imgesi, 16 ve 17. yüzyıllara gelindiğinde de dikkat çekici heykellere ve resimlere konu olmuştur. Giuseppe De Fabris'in, Ayakta Aziz Petrus heykelinde sağ elinde iki anahtar bulunmaktadır. Anahtarlardan biri altın diğeri gümüş kaplamadır (Şekil: 21).

Şekil 21: Giuseppe de Fabris, Aziz Petrus Heykeli, 1840, Aziz Petrus Meydanı, Vatikan, Roma (Burgis'den)

Anahtar sembolü ülkelerde de bir sembol niteliği taşımakta ve kavramsal bir ifade sunmaktadır. Bunun bir örneği Beyaz Rusya'nın Minsk şehrinde bulunan Belediye Başkanı heykelinde görülmektedir. Heykelin ellerinde; Magdeburg kanununda Minsk şehrinin statüsünün kabulünü simgeleyen anahtar ve kraliyet tüzüğü bulunmaktadır (Ercan, 2019: 221). Bu anıtta anahtar imgesi gerçek işlevinin dışında bir sembol ifadesi taşımakta ve bir anlatım nesnesi olarak ele alınmıştır (Şekil: 22).

Şekil 22: Minsk Şehri Her İki Elinde Anahtar Tutan Belediye Başkanı Heykeli, Belarus (tripadvisor'dan)

Amerikalı heykel sanatçısı Michael Christian tarafından metalden yapılan ABD'nin Nevada eyaletinde yer alan “Anahtarlar ve Kilitler” heykeli, her yıl geleneksel olarak tekrarlanan Yanan Adam festivalinde üretilmiştir (Ercan, 2019: 222). Heykel tamamen kapı kilitleri, asma kilitler, dolap ve araba kilitlerinden oluşmakta, arkada ise büyük bir anahtarı sürüklemektedir. “Kilitler ve Anahtarlar” isimli bu heykel insanların tüm değerlerini korumak için kilit kullandıklarını anlatmaktadır (Christian, 2018) . Anahtar imgesi burada tamamen öznel bir anlatımla yorumlanmış ve kavramsal bir ifadede anlatım nesnesi olarak kullanılmıştır (Şekil: 23-24).

Şekil 23: Michael Christian, Locks and Keys (Christian'dan)

Şekil 24: Michael Christian, Locks and Keys (Christian'dan)

İngiliz heykeltıraş Shaun Gagg tarafından yapılan “Anahtar Adam” heykeli, tamamen metalden yapılmıştır (Şekil: 25). Heykelde anahtarlar ile insan figürü oluşturulmuştur. Anahtarları birbirine kaynatarak heykelini oluşturmuştur. Anahtarlar görsel anlamda heykele hareket katmasının yanı sıra kavramsal olarak ta anahtarın insanda uyandırdığı hislerden dolayı sanat alımlayıcısıyla derinlemesine bağlar kurabileceği hissini vermektedir (Ercan, 2019: 222).

Şekil 25: Shaun Gagg, Key Man (Gagg’dan)

Vassil Velkov tarafından 2013 yılında Amerika’da yapılan “Anahtar Siziniz” isimli çalışma, yaklaşık 2000 harfin üzerinde soruları oluşturduğu bir sanat eseridir (Velkov, 2013). Tasarımda imge olarak anahtar formu ele alınmıştır (Şekil: 26).

Şekil 26: Vassil Velkov, You Are The Key, Art Installation,
Burning Man, 2013 (Velkov'dan)

Michael Moerkerk olarak da bilinen Avustralyalı zanaatkar Moerkey, atılan anahtarları geri dönüştürerek, onları benzersiz sanat eserlerine dönüştürmüştür. Tipik olarak atılan eşyaları, çeşitli gövdelerde, kenardan kenara birleştirilerek figürler oluşturmuştur (Modern Met) (Şekil: 27-28).

Şekil 27: Michael Moerkerk, Key Art, 2015, (Modernmet'ten)

Şekil 28: Michael Moerkkerk, Key Art, 2015, (Modernmet'ten)

Kolombiyalı sanatçı Susan Lenz'in yaklaşık 900 adet anahtar kullanarak gerçekleştirdiği “Anahtarların Duvarı” çalışmasıyla ilgili olarak; her anahtarın, artık iplikler üzerine dikişler yapan zikzaklarla yapılmış bir kordonla bağlanmış el yapımı bir etiketi vardır (Ercan, 2019: 224) (Şekil: 29-30).

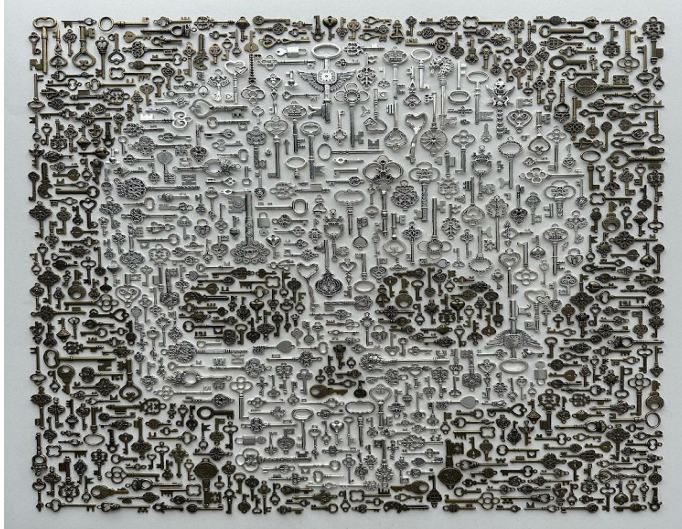

Şekil 29: Susan Lenz, Wall of Keys, 2011 (Lenz'den)

Şekil 30: Suzan Lenz, Wall of Keys, 2011, (Lenz'den)

Sanatçı Adam Hillman'ın 2022 yılında yapmış olduğu bir duvar sanatı olan “İskelet Anahtarı”, vintage anahtarların çeşitli çeşitlerde birleştirilmesiyle elde edilmiştir. Bir konağa kadar her türlü anahtar türü kullanılarak oluşturulan bu eserde detaylarda ve temiz çizgilerde olan işçilik dikkat çekmektedir (Modernmet) (Şekil: 31).

Şekil 31: Adam Hillman, Skeleton Key, 2022 (ModernMet'ten)

Bulgar heykeltıraş Liliya Pobornikova'nın yaptığı porselen heykel çalışmasında sanatçı anahtar formunu yorumlamacı bir üslupla çalışmıştır (Şekil 32-33). Formun kavramsal yönünden çok formun kendisiyle ilgili plastik çözümler içerisine girmiş ve yorumlamacı bir tavırla eserini oluşturmuştur (Ercan, 2019: 225).

Şekil 32: Liliya Pobornikova, The Key Sculpture, 2017
(Saatchi Art'dan)

Şekil 33: Liliya Pobornikova, The Key Sculpture

Iraklı ressam Dr. Ala Bashir’de eserlerinde anahtarı bir imge olarak ele almıştır (Şekil: 28). Evrensel bağlamda anahtarın ev sembolü olduğu düşünüldüğünde eserlerinde bu imgenin bir mecaz olarak kullanıldığı görülmektedir (Tümkiye, 2021).

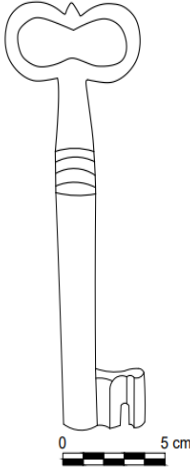

Şekil 34: Ala Bashir, The Key (Tümkiye’den)

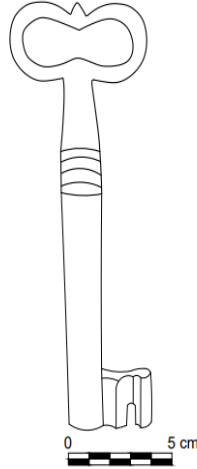

2. KATALOG

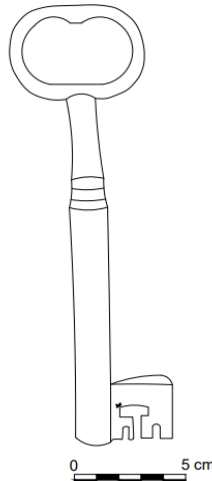
2.1. Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu Anahtarlar

Katalog No: 2.1.1	
Fotoğraf No: 1	
Çizim No: 1	
Envanter No: 976	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.18x0.07 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Sapın üst kısmında küçük üçgen formlu tepelik yer almaktadır. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi dört ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.2	
Fotoğraf No: 2	
Çizim No: 2	
Envanter No: 977	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.19x0.06 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Sapın üst kısmında küçük üçgen formulu tepelik yer almaktadır. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi dört ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.3	
Fotoğraf No: 3	
Çizim No: 3	
Envanter No: 978	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.20x0.07 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi kazıma tekniği ile yapılmış üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dört dişlidir. Dilin orta kısmında yer alan dişler “T” şeklini meydana getirmiştir. Dişlerin hemen üzerinde küçük boyutta “İCCİ” yazısı dikkat çekmektedir. Latince “BURADA” anlamına gelen bu yazının eserin üretildiği yerde yazıldığı düşünülmektedir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.4

Fotoğraf No: 4

Çizim No: 4

Envanter No: 979

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

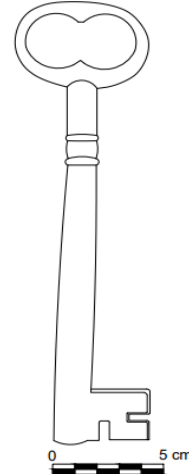
Ölçüsü: 0.22x0.05 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

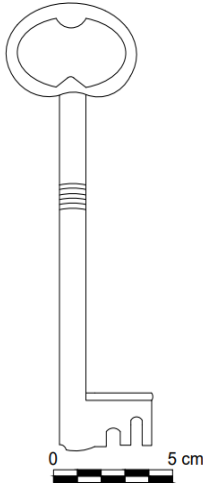
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi iki ince şerit çevrelemektedir. Bunun dışında üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.5	
Fotoğraf No: 5	
Çizim No: 5	
Envanter No: 980	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.17x0.06 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.6

Fotoğraf No: 6

Çizim No: 6

Envanter No: 981

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

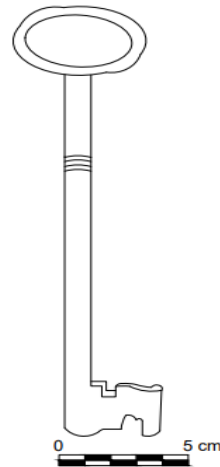
Ölçüsü: 0.19x0.07 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

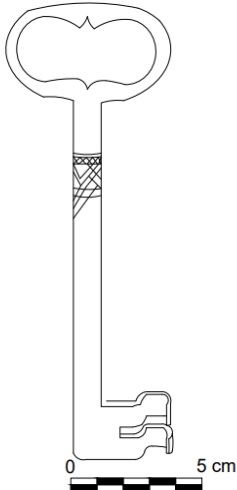
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi kazıma tekniği ile yapılmış üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve üç dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.7	
Fotoğraf No: 7	
Çizim No: 7	
Envanter No: 983	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.20x0.07 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru ortası genişleyen gövdeyi ortada iki ince şerit sınırlandırmaktadır. İki şerit arasında kazıma tekniği ile yapılmış zikzak motifi yer almaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.8

Fotoğraf No: 8

Çizim No: 8

Envanter No: 984

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

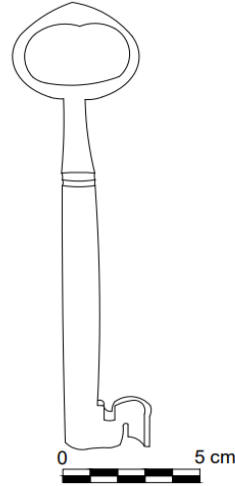
Ölçüsü: 0.16x0.06 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

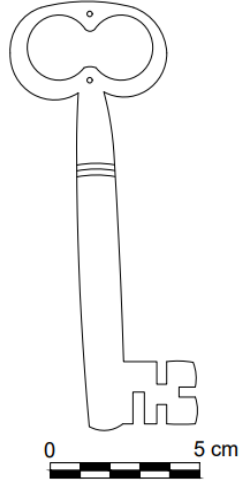
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval formlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru ortası genişleyen gövdeyi ortada iki ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.9	
Fotoğraf No: 9	
Çizim No: 9	
Envanter No: 985	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.14x0.06 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boşdur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi iki ince şerit çevrelemekte olup, bunun dışında anahtar üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dört dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.10

Fotoğraf No: 10

Çizim No: 10

Envanter No: 986

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

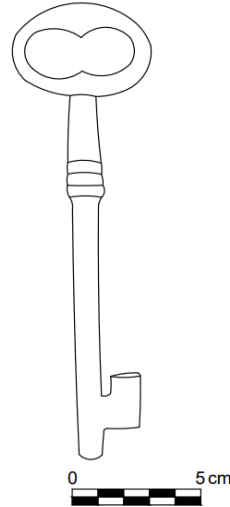
Ölçüsü: 0.16x0.07 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

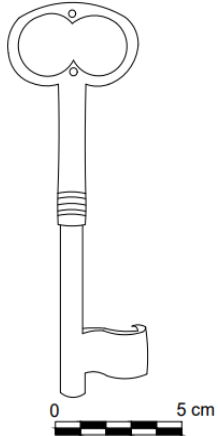
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru daralan gövdeyi ortada üç ince şerit çevreledikten sonra aşağı kısım daraltılmıştır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.11	
Fotoğraf No: 11	
Çizim No: 11	
Envanter No: 987	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.14x0.06 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boş. Yukarıdan aşağı doğru daralan gövdeyi ortada üç ince şerit çevreledikten sonra aşağı kısım daraltılmıştır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve dişi yoktur. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.12

Fotoğraf No: 12

Çizim No: 12

Envanter No: 988

Bulunduğu Yer: Madeni Eser-
ler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

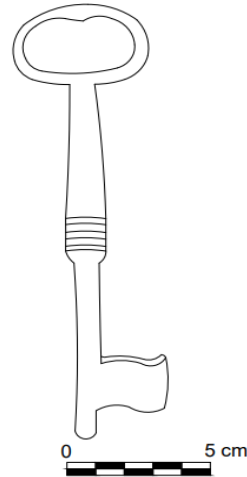
Ölçüsü: 0.15x0.06 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

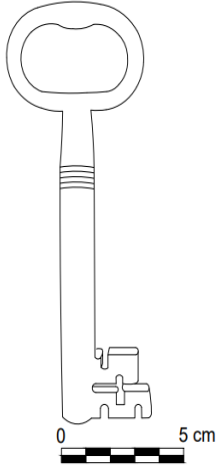
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru ortası genişleyen gövdeyi ortada üç ince şerit çevreledikten sonra aşağı kısım daraltılmıştır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve dişi yoktur. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.13	
Fotoğraf No: 13	
Çizim No: 13	
Envanter No: 989	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.12x0.06 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve üç dişlidir. Dil kısmının ortasındaki dişler şekil itibariyle haç şeklindedir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.14

Fotoğraf No: 14

Çizim No: 14

Envanter No: 990

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

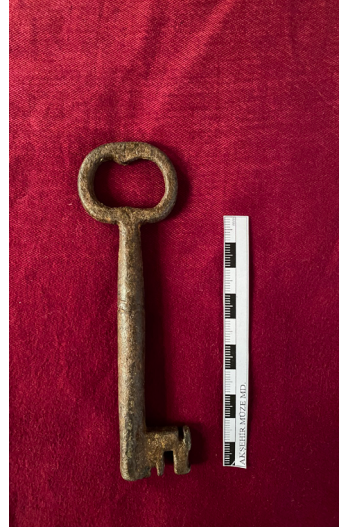
Dönemi: Osmanlı

Ölçüsü: 0.13x0.06 m

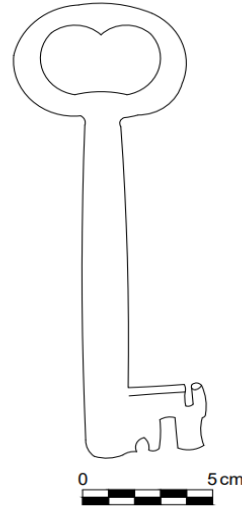
Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

Malzeme ve Tekniği:

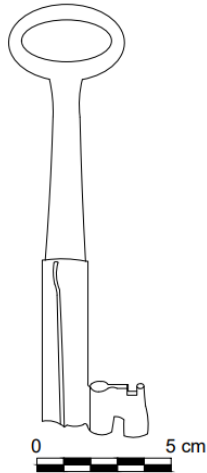
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi iki ince şerit çevrelemekte olup, bunun dışında anahtar üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve üç dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.15	
Fotoğraf No: 15	
Çizim No: 15	
Envanter No: 991	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.13x0.06 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövde süslemesiz olup, uç kısmı kanallıdır. Üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.16

Fotoğraf No: 16

Çizim No: 16

Envanter No: 992

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

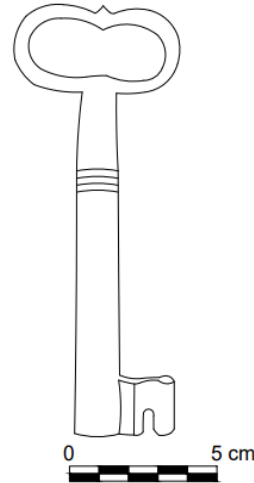
Ölçüsü: 0.13x0.06 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

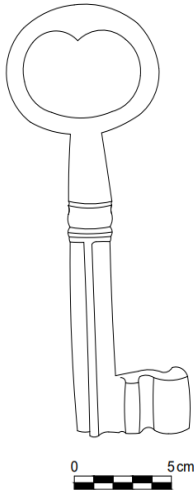
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval, iki boğumlu ve içi boştur. Sapın üst kısmında üçgen formulu tepelik yer almaktadır. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.17	
Fotoğraf No: 17	
Çizim No: 17	
Envanter No: 993	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.11x0.05 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval formulu, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi ortada iki ince şerit çevreledikten sonra aşağı doğru genişlemektedir. Bu kısmın üzeri iki dişlidir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.18

Fotoğraf No: 18

Çizim No: 18

Envanter No: 994

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

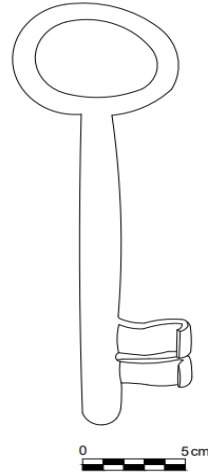
Ölçüsü: 0.11x0.05 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

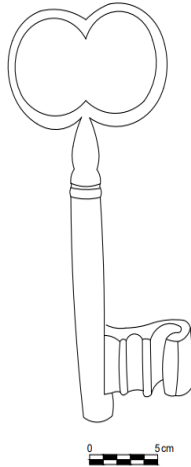
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval formlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövde üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düz formlu olup üzerinde ince bir şerit yer almaktadır. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.19	
Fotoğraf No: 19	
Çizim No: 19	
Envanter No: 995	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.12x0.05 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval formulu, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru daralan gövdeyi üstte iki ince bir şerit çevrelemektedir. Bunun dışında üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrımlı ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.20

Fotoğraf No: 20

Çizim No: 20

Envanter No: 996

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

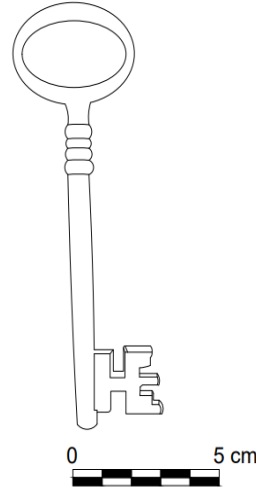
Ölçüsü: 0.13x0.06 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

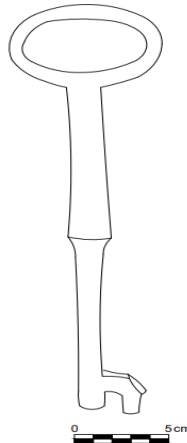
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval formlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru daralan gövdeyi kabartma tekniği ile yapılmış dört ince şerit çevrelemektedir. Üzerinde süsleme yer almamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dört dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.21	
Fotoğraf No: 21	
Çizim No: 21	
Envanter No: 997	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.12x0.06 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi üstte iki ince şerit çevrelemektedir. Gövde ortasından itibaren aşağıya doğru daralmaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.22

Fotoğraf No: 22

Çizim No: 22

Envanter No: 998

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

Ölçüsü: 0.11x0.06 m

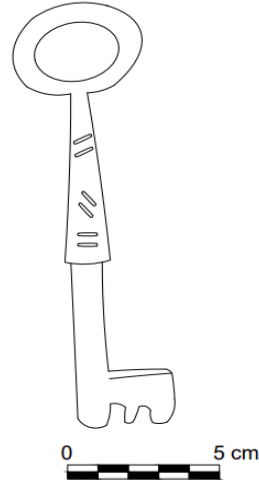
Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

Malzeme ve Tekniği:

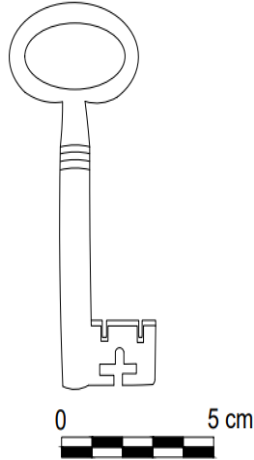
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövde üzerinde şeritler yer almakta ve daha sonra aşağı doğru daralmaktadır. Bunun dışında bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.23	
Fotoğraf No: 23	
Çizim No: 23	
Envanter No: 999	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.09x0.03 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru ortası genişleyen gövdeyi üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve altı dişlidir. Dil kısmının altındaki dört diş şekil itibariyle haç şeklindedir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.24

Fotoğraf No: 24

Çizim No: 24

Envanter No: 1000

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

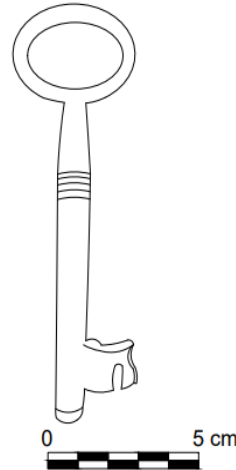
Ölçüsü: 0.11x0.03 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

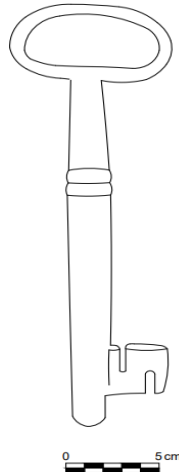
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru ortası genişleyen gövdeyi üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düz formlu olup üzerinde ince bir şerit yer almaktadır. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve üç dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.25	
Fotoğraf No: 25	
Çizim No: 25	
Envanter No: 1001	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.10x0.05 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru daralan ve ortada genişleyen gövdeyi üstte iki ince şerit çevrelemektedir. Üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.26

Fotoğraf No: 26

Çizim No: 26

Envanter No: 1002

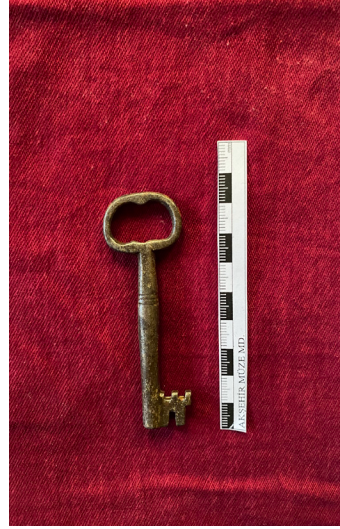
Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

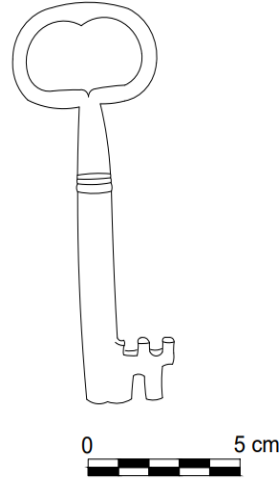
Ölçüsü: 0.08x0.04 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

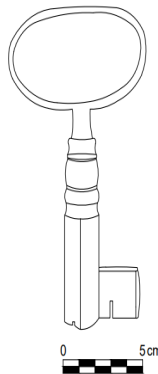
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru daralan ve ortada genişleyen gövdenin üzerinde iki ince şerit bulunmaktadır. Bunun dışında bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dört dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.27	
Fotoğraf No: 27	
Çizim No: 27	
Envanter No: 1004	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.08x0.04 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi üstte iki, ortada iki ince şerit çevreledikten sonra aşağı kısım genişletilmiştir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dışsızdır. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.28

Fotoğraf No: 28

Çizim No: 28

Envanter No: 1005

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

Ölçüsü: 0.09x0.05 m

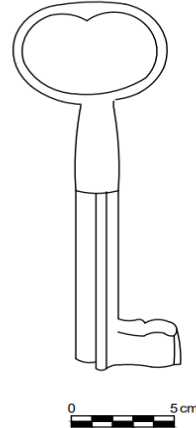
Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

Malzeme ve Tekniği:

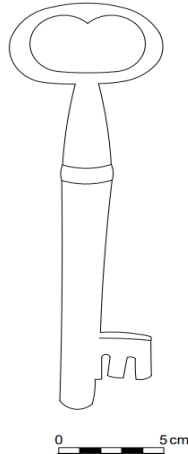
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval formlu, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi ortada ince bir şerit çevreledikten sonra aşağı doğru daralmaktadır. Bu kısmın üzeri dişlidir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrımlı ve dişsizdir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.29	
Fotoğraf No: 29	
Çizim No: 29	
Envanter No: 1006	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.09x0.05 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan anahtarın sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi ortada iki ince bir şerit çevrelemektedir. Bunun dışında üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.30

Fotoğraf No: 30

Çizim No: 30

Envanter No: 1009

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

Ölçüsü: 0.09x0.05 m

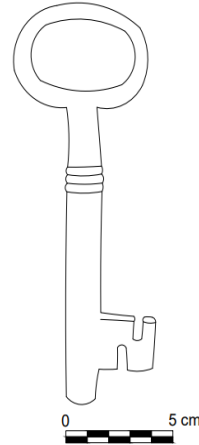
Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

Malzeme ve Tekniği:

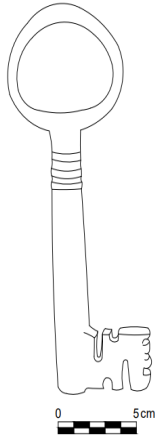
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdenin üst kısmında üç ince şerit yer almaktadır. Bunun dışında bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.31	
Fotoğraf No: 31	
Çizim No: 31	
Envanter No: 1010	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.09x0.05 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı oval formlu ve içi boş. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi üç ince şerit çevrelemekte olup, bunun dışında anahtar üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dört dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.32

Fotoğraf No: 32

Çizim No: 32

Envanter No: 1011

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

Ölçüsü: 0.08x0.05 m

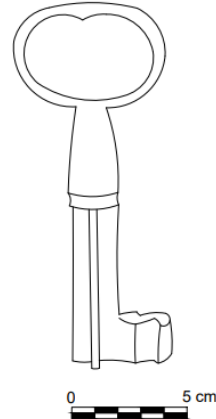
Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

Malzeme ve Tekniği:

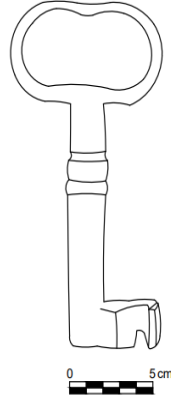
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdenin ortasında ince bir şerit yer almaktadır. Şeridin altı dişlidir. Bunun dışında bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrımlı ve dişsizdir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.33	
Fotoğraf No: 33	
Çizim No: 33	
Envanter No: 1012	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.07x0.04 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru daralan gövdeyi ortada iki ince şerit çevrelemekte üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.34

Fotoğraf No: 34

Çizim No: 34

Envanter No: 1013

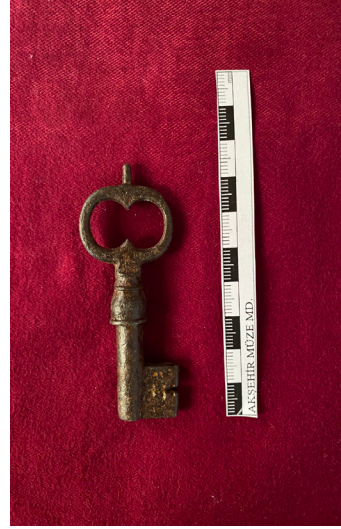
Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

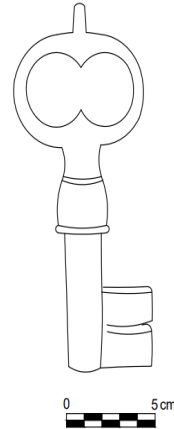
Ölçüsü: 0.07x0.05 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Oval Formlu

Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu, iki boğumlu ve içi boştur. Sap ucu düz formudur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi ortada üç ince şerit çevreledikten sonra aşağı doğru daralmaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.35	
Fotoğraf No: 35	
Çizim No: 35	
Envanter No: 1015	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.08x0.05 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi üç ince şerit çevrelemekte olup, bunun dışında anahtar üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.36

Fotoğraf No: 36

Çizim No: 36

Envanter No: 1020

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

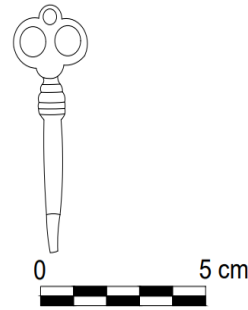
Ölçüsü: 0.06x0.02 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

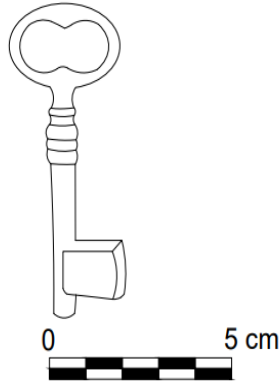
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu, iki boğumlu ve içinde iki daire yer almaktadır. Sap ucu ise halkalıdır. Yukarıdan aşağı doğru daralarak inen gövdeyi üstte tek alttda üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düz ve sivridir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.37	
Fotoğraf No: 37	
Çizim No: 37	
Envanter No: 1021	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.05x0.03 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formlu, iki boğumlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi ortada dört ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dişsizdir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.38

Fotoğraf No: 38

Çizim No: 38

Envanter No: 1022

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

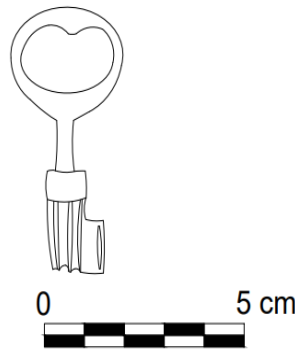
Ölçüsü: 0.04x0.02 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdenin alt kısmı kanallıdır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dişi yoktur. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.1.39	
Fotoğraf No: 39	
Çizim No: 39	
Envanter No: 1023	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.03x0.02 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formu ve içi süslemelidir. Sap kısmının içi dört yarım dairenin kesişim yerlerinin münhanı birleştirilmesiyle meydana gelen kompozisyondan oluşmaktadır. Gövdeyi üstten iki ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Dil kısmı düz ve dışsızdır. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.1.40

Fotoğraf No: 40

Çizim No: 40

Envanter No: 1024

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

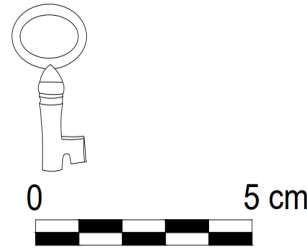
Ölçüsü: 0.03x0.02 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu

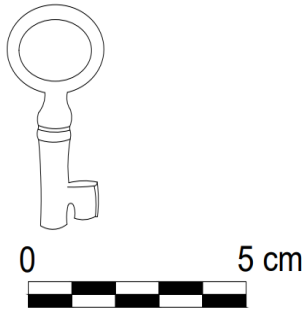
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyerek inen gövdeyi üstte iki ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

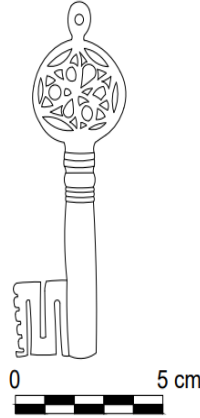
Katalog No: 2.1.41	
Fotoğraf No: 41	
Çizim No: 41	
Envanter No: 1025	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.03x0.02 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı oval formulu, iki boğumlu ve içi boşdur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi ortada iki ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

2.2. Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu Anahtarlar

Katalog No: 2.2.1	
Fotoğraf No: 42	
Çizim No: 42	
Envanter No: 310	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.08x0.02 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan sandık anahtarının sap kısmı daire formu ve içi süslemelidir. Sap kısmının içinde ajur tekniğinde yapılmış büyük bir kare ve onun içindeki boşluklarda da dört adet daire vardır. Sap ucu ise halkalıdır. Daralan gövdeyi ortada üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Dil kısmı düz ve tek dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	
	

Katalog No: 2.2.2	
Fotoğraf No: 43	
Çizim No: 43	
Envanter No: 378	
Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.08x0.02 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formu olan sandık anahtarının sap kısmı daire formu ve içi süslemelidir. Sap kısmının içinde ajur tekniğinde yapılmış uçları iç bükey yarım daireler ile birleşim gösteren altıgen bir çerçeve yer almaktadır. İçindeki boşluklarda da her birinde birer daire olmak üzere toplam altı adet daire vardır. Sap ucu ise halkalıdır. Gövdeyi üstte iki ortada üç ince şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düzdür. Dil kısmı düz, ucu tırtıklı ve üç dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.2.3

Fotoğraf No: 44

Çizim No: 44

Envanter No: 982

Bulunduğu Yer: Madeni Eser-
ler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

Ölçüsü: 0.18x0.07 m

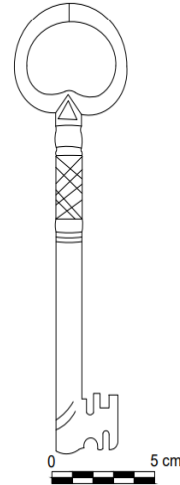
Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Daire Formlu

Malzeme ve Tekniği:

Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı daire formlu ve içi boştur. Sap ile gövdenin birleşme kısımları ince bir şeritle belirtilmiştir. Gövdeyi üstten ve ortadan ince şerit sınırlandırmıştır. Bu şeritler arasında kazıma tekniğinde yapılmış birbirini çaprazlama kesen geometrik kompozisyon yer almaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve dört dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.2.4	
Fotoğraf No: 45	
Çizim No: 45	
Envanter No: 1003	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.10x0.05 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı daire formlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi üstte iki ince bir şerit çevrelemektedir. Bunun dışında üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Dil kısmı düz ve dört dişlidir. Dil kısmının ortasındaki dişler şekil itibariyle haç şeklindedir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.2.5

Fotoğraf No: 46

Çizim No: 46

Envanter No: 1007

Bulunduğu Yer: Madeni Eserler Odası, II Numaralı Vitrin

Dönemi: Osmanlı

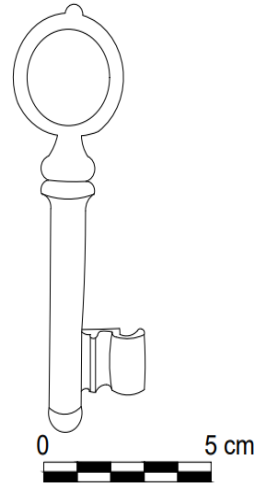
Ölçüsü: 0.09x0.03 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu

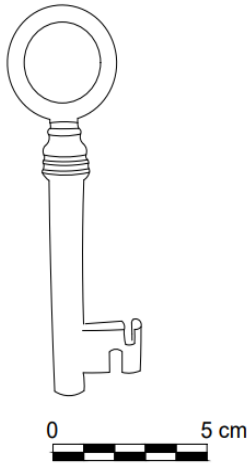
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan anahtarın sap kısmı daire formlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdeyi kabartma tekniği ile yapılmış iki kalın şerit çevrelemektedir. Uç kısmı düz formlu olup üzerinde ince bir şerit yer almaktadır. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrık ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.2.6	
Fotoğraf No: 47	
Çizim No: 47	
Envanter No: 1008	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.08x0.05 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan sandık anahtarının sap kısmı daire formlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdenin üst kısmı bilezikli ve üç şeritlidir. Bunun dışında bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve iki dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.2.7

Fotoğraf No: 48

Çizim No: 48

Envanter No: 1016

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

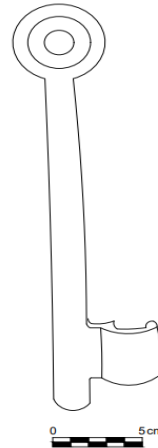
Ölçüsü: 0.08x0.04 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Daire Formlu

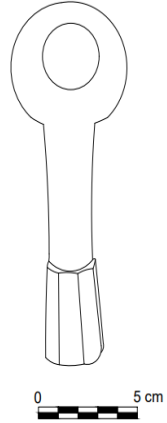
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formu olan anahtarın sap kısmı daire formu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdenin üzerinde bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı düzdür. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı kıvrımlı ve dışsızdır. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.2.8	
Fotoğraf No: 49	
Çizim No: 49	
Envanter No: 1017	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.07x0.04 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan sandık anahtarının sap kısmı daire formlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdenin üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı çokgen formludur ve içi oyuktur. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

Katalog No: 2.2.9

Fotoğraf No: 50

Çizim No: 50

Envanter No: 1018

Bulunduğu Yer: Müze Deposu

Dönemi: Osmanlı

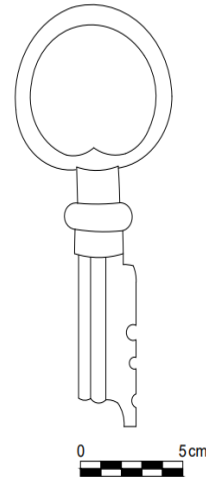
Ölçüsü: 0.06x0.04 m

Formu: Gövdesi Yuvarlak,
Sapı Daire Formlu

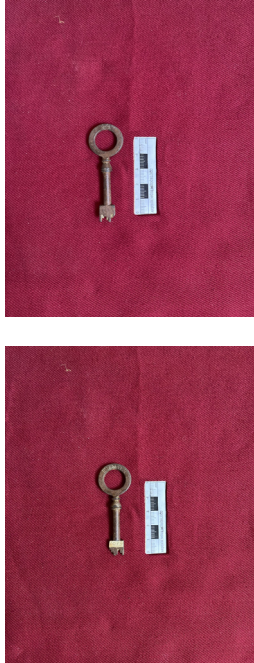
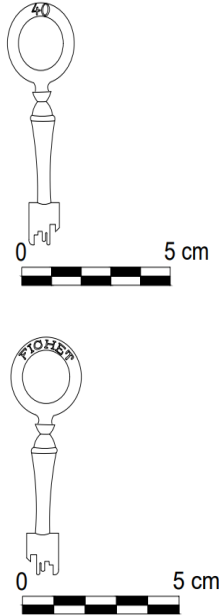
Malzeme ve Tekniği:
Demir-Dövme

Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formulu olan sandık anahtarının sap kısmı daire formulu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdenin üst kısmı bileziklidir. Üzerinde başka bir süsleme bulunmamaktadır. Uç kısmı dillidir. Gövdeyle ağız ağıza kaynak yapılarak birleştirilen dil kısmı düz ve üç dişlidir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.

Katalog No: 2.2.10	
Fotoğraf No: 51	
Çizim No: 51	
Envanter No: 1019	
Bulunduğu Yer: Müze Deposu	
Dönemi: Osmanlı	
Ölçüsü: 0.06x0.02 m	
Formu: Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu	
Malzeme ve Tekniği: Demir-Dövme	
Ayrıntılı Tanım: Gövdesi yuvarlak formlu olan sandık anahtarının sap kısmı daire formlu ve içi boştur. Yukarıdan aşağı doğru genişleyen gövdenin üst kısmı bileziklidir. Uç kısmı dillidir. Dil kısmı düz ve dört dişlidir. Eserin ön sap kısmında kazıma tekniğiyle “40” sayısı yer almakta, arka sap kısmında ise “FICHET” yazısı görülmektedir. Bu ibarelerin anahtarın üretilmiş olduğu yere ait olabileceği düşünülmektedir. Dövme tekniği ile yapılan eser sağlam durumdadır.	

3. DEĞERLENDİRME

Anahtar ve kilit tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar gelinen zaman sürecinde insanın yanından ayırmadığı önemli bir eşyası olmuştur. İlk kapı kilitleri ve anahtarı ahşaptan yapılmıştır. Tarım ve hayvancılığın başlaması yerleşik hayat tarzını da beraberinde getirmiştir. Yerleşik hayatla birlikte insanlar barınma ihtiyaçlarını gidermek için evler yapmaya başladılar. Yerleşik hayata paralel olarak çevredeki nüfusta artmaya başlayınca insanlar güvenlik ihtiyaçlarını gidermek için evlerinin ahşap kapılarına basit korunma kilitleri geliştirmeye başladı ve günümüze kadar gelen yaklaşık 7 bin yıl boyunca da bu korunma aracı gelişerek devam etmektedir (Ercan, 2019: 212).

Günümüze kadar geçen süreç içerisinde boyut, biçim farklılıklarına uğrasa da her zaman insanın yanından ayırmadığı bir parçası haline gelen anahtar işlevsel yönüyle, biçimsel yapısıyla bireyler ve topluluklar için yaşam süreci içerisinde önemli bir eşya niteliğindedir. Genel işlevi açmak, kilitlemek, saklamak, korumak, olan anahtarın işlevselliğinin yanı sıra boyutu ve üzerindeki ihtişamlı süslemelerinin de getirdiği güçlü anlamsal özelliğiyle; gücün sembolü, ihtişamın göstergesi, toplum içerisinde statü göstergesi, varlık göstergesi olarak da toplumlarda karşılık bulmuştur (Ercan, 2019: 216).

Tarihi Akşehir Anahtarları isimli bu çalışmada müzede tespit edilmiş toplamda 51 adet anahtar tipolojik, malzeme, teknik, form, kompozisyon ve süsleme özellikleri bakımından incelenmiştir. Her bir anahtar ayrı bir katalog halinde incelenmiş ve elde edilen bulgular metne aktarılmıştır. İncelenen anahtarlar başta tipoloji olmak üzere malzeme, teknik ve süsleme özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

3.1. Tipoloji

Tarihi Akşehir Anahtarları üzerine yaptığımız inceleme sonucunda iki anahtar tipi belirlenmiştir. Bunlar “Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu” ve “Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu” anahtarlardır. Tipolojide İsmail Ünal’ın 1963 yılında Topkapı Sarayı’nda sergilenen kale anahtarları (Ünal, 1963: 119-152) üzerine yapmış olduğu tipolojiye bağlı kalınmıştır.

3.1.1. Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu Anahtarlar

İncelenen 51 anahtardan 41 adedi “Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu” anahtar tipindedir. Bu formdaki anahtarların gövdeleri yuvarlak bir form göstermekte olup sap kısımları ise oval bir biçimde gövdeye birleştirilmiştir. Bu grupta ele alınan eserlerden 39 tanesinin sap kısmı içi boş, iki tanesinin ise içi süslemeli (Kat. No: 2.1.36, 2.1.39) olarak düzenlenmiştir.

İçi boş sapa sahip olan anahtarların 17 tanesinin (Kat. No: 2.1.1, 2.1.2, 2.1.3, 2.1.4, 2.1.5, 2.1.7, 2.1.9, 2.1.10, 2.1.11, 2.1.14, 2.1.16, 2.2.17, 2.2.19, 2.2.28, 2.1.33, 2.1.34, 2.1.37) iç kısımları iki boğumludur. İncelenen eserlerden üç tanesinde (Kat. No: 2.1.1, 2.1.2 ve 2.1.16) sapın üst kısmında üçgen şeklinde tepelik yer almaktadır. Kat. No: 2.1.34’ün sap ucu düz, Kat. No: 2.1.36’in ise sap ucu halkalıdır.

Gövdesi yuvarlak, sapı oval formlu anahtarlardan 28 tanesinin (Kat. No: 2.1.3, 2.1.4, 2.1.5, 2.1.9, 2.1.10, 2.1.13, 2.1.14, 2.1.15, 2.1.16, 2.1.17, 2.1.20, 2.1.21, 2.1.22, 2.1.23, 2.1.25, 2.1.26, 2.1.27, 2.1.29, 2.1.30, 2.1.31, 2.1.34, 2.1.35, 2.1.36, 2.1.39, 2.1.38, 2.1.39, 2.1.40, 2.1.41) dil bölümleri düzdür. Bunlardan yalnızca Kat. No: 2.1.36’nın dil kısmı gövdenin ucunda yer almaktadır. Düz dile sahip olan bu formdaki anahtarların yedi tanesi (Kat. No: 2.1.10, 2.1.16, 2.1.21, 2.1.34, 2.1.35, 2.1.39, 2.1.41) tek dişli, sekiz tanesi (Kat. No: 2.1.4, 2.1.5, 2.1.15, 2.1.17, 2.1.22, 2.1.25, 2.1.29, 2.1.30) iki diş-

li, iki tanesi (Kat. No: 2.1.13, 2.1.14) üç dişli, beş tanesi (Kat. No: 2.1.3, 2.1.9, 2.1.20, 2.1.26, 2.1.31) dört dişli ve bir tanesi (Kat. No: 2.1.23) altı dişlidir. Kat. No: 2.1.27, 2.1.36, 2.1.37, 2.1.38 olmak üzere toplamda dört eserinde dil kısımlarında diş yoktur.

İncelenen eserlerden Kat. No: 2.1.13 ve 2.1.23'te dil kısmının ortasındaki dişler şekil itibariyle haç şeklindedir. Kat. No: 2.1.3'te ise dilin orta kısmında yer alan dişler "T" şeklini meydana getirmiştir.

Gövdesi yuvarlak, sapı oval formlu anahtarlardan 13 tanesinin (Kat. No: 2.1.1, 2.1.2, 2.1.6, 2.1.7, 2.1.8, 2.1.11, 2.1.12, 2.1.18, 2.1.19, 2.1.24, 2.1.28, 2.1.32, 2.1.33) dil bölümleri kıvrıktır. Kıvrık dile sahip olan anahtarların dört tanesi (Kat. No: 2.1.1, 2.1.2, 2.1.7, 2.1.11.33) tek dişli, üç tanesi (Kat. No: 2.1.8, 2.1.18, 2.1.19) iki dişli, iki tanesi (Kat. No: 2.1.6, 2.1.24) üç dişlidir. Kat. No: 2.1.11, 2.1.12, 2.1.28 ve 2.1.32'nin dillerinde diş bulunmamaktadır.

3.1.2. Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu Anahtarlar

İncelenen 51 anahtardan 10 adedi "Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu" anahtar tipindedir. Bu formdaki anahtarların gövdeleri yuvarlak bir form göstermekte olup sap kısımları ise daire formlu olarak gövdeye birleştirilmiştir. Bu grupta ele alınan eserlerden sekiz tanesinin (Kat. No: 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.8, 2.2.9, 2.2.10) sap kısmı içi boş, iki tanesinin ise içi süslemeli (Kat. No: 2.2.1, 2.2.2) olarak düzenlenmiştir. İncelenen eserlerden iki tanesinin (Kat. No: 2.2.1 ve 2.2.2) sap ucu halkalıdır. Kat. No: 2.2.5'te ise sap ucu yer bulunmakta ancak kırılmış vaziyettedir.

Gövdesi yuvarlak, sapı daire formlu anahtarlardan yedi tanesinin (Kat. No: 2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.9, 2.2.10) dil bölümleri düzdür. Bunlardan Kat. No: 2.2.8, 2.2.9 ve 2.2.10'un dil kısmı gövdenin ucunda yer almaktadır. Kat. No: 2.2.8'in dil kısmı çokgen formudur. Düz dile sahip olan anahtarların bir tanesi (Kat.

No: 2.2.1) tek dişli, bir tanesi (Kat. No: 2.2.6) iki dişli, iki tanesi (Kat. No: 2.2.2 ve 2.2.9) üç dişli, üç tanesi (Kat. No: 2.2.3, 2.2.4 ve 2.2.10) dört dişlidir. Bunlardan Kat. No: 2.2.2'nin dilinin ucu tırtıklıdır. İncelenen eserlerden Kat. No: 2.2.4'ün dil kısmının ortasındaki dişler şekil itibariyle haç şeklindedir.

Gövdesi yuvarlak, sapı daire formu anahtarlardan iki tanesinin (Kat. No: 2.2.5 ve 2.2.7) dil bölümü kıvrıktır. Kat. No: 2.2.5'in dil kısmında iki diş yer almaktadır. Kat No: 2.2.7'nin ise dil kısmı dişsizdir.

3.2. Malzeme ve Teknik

Katalogda incelenen 51 anahtarın hepsi demir malzemeden yapılmıştır. Ağır metaller sınıfından dövmeye, alaşıma ve dökmeye elverişli olduğu için eserlerin hepsinde demir malzeme kullanılmıştır.

İncelenen eserlerin hepsi demirin en eski biçimlendirme tekniklerinden biri olan dövme tekniğinde yapılmıştır. Bu yöntem malzemenin kesit alanını küçülterek demiri uzatma, toplama ve kesit alanını büyütürken demiri kısaltma, bükme, soyma, delme, yarma ve çakma işlemlerinden oluşmaktadır. Demir filizlerinin kırılarak ufalanması, yıkanması ve odun kömürü ile eritildikten sonra ikinci kez kızıl sıcaklığa kadar ısıtılıp el çekiçleriyle dövülerek karışıklıklarından arındırılması yoluyla yapılan işlemdir (Kurugöl ve Küçük, 2015: 533).

Dövme tekniği ile yapılan eserlerin sap ve dil gibi çıkıntı içeren bölümleri ayrıca yapılarak gövdeye sonradan eklenmektedir. İncelenen eserlerde sonradan ekleme işlemi birleştirilecek parçaları ağız ağıza getirerek kaynatma usulü ile yapılmıştır.

Ele alınan eserlerden süsleme teknikleri arasında ise kazıma, kabartma ve ajur teknikleri görülmektedir. Kazıma tekniği, anahtarların genellikle gövde bölümünde ince şeritler oluşturulurken kullanılmıştır. Kat. No: 2.1.3, 2.1.6, 2.1.7, 2.1.8, 2.1.9, 2.1.10, 2.1.11,

2.1.14, 2.1.16, 2.1.17, 2.1.21, 2.1.22, 2.1.25, 2.1.26, 2.1.29, 2.1.32, 2.1.35, 2.2.3 ve 2.2.4 olmak üzere toplamda 19 anahtarda kazıma tekniği ile süsleme yapıldığı görülmektedir.

Kabartma tekniği de anahtarların genellikle gövde bölümünde ince şeritler oluşturulurken kullanılmıştır. Kat. No: 2.1.1, 2.1.2, 2.1.4, 2.1.5, 2.1.12, 2.1.13, 2.1.18, 2.1.19, 2.1.20, 2.1.23, 2.1.24, 2.1.27, 2.1.30, 2.1.31, 2.1.33, 2.1.34, 2.1.36, 2.1.37, 2.1.39, 2.1.40, 2.1.41, 2.2.1, 2.2.2, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.9 ve 2.2.10 olmak üzere toplamda 27 anahtarda kabartma tekniği ile süsleme yapılmıştır.

Ajur tekniği ise anahtarların sap kısmının içini süsleme ile doldurmak için kullanılmıştır. Ajur tekniği ile süslemeler yapılırken, maden tabakasının üzerine çizilen desenin zemin kısmı kesilerek çıkartılır, bazen de zemin bırakılarak desenler kesilip çıkartılır. Sonra kesilen kısımlar törpülenerek pürüzleri giderilir (Soyhan, 1987: 16). Kat. No: 2.2.1 ve 2.2.2 olmak üzere iki eserin sap kısımlarındaki süslemeler ajur tekniği ile yapılmıştır.

3.3. Süsleme

Genel işlevi açmak, korumak, saklamak ve kilitlemek olan anahtarların işlevselliğinin yanı sıra boyutu ve süslemeleri de oldukça önemlidir. Ayrıca kilit veya anahtarın ev sahibinin sosyal statüsünü belirten bir işlevi de olduğu biliniyor. Kilidin büyüklüğü ve gösterişi, anahtarının süslemesi ev sahibinin zenginliğiyle doğru orantılıdır (Ercan, 2019: 216).

Anahtarlar üzerine yaptığımız bu inceleme sonucunda ele alınan anahtarlarda sadece geometrik süsleme yer almaktadır.

İncelenen 51 adet eserin 46 tanesinin hepsinin gövde bölümünde ince ya da kalın ikiye, üçer ya da dörder şeritlerle süslemeler yapılmıştır. Kat. No: 2.1.7, 2.1.8, 2.1.9, 2.1.14, 2.1.17, 2.1.21, 2.1.22, 2.1.25, 2.1.26, 2.1.29, 2.2.3, 2.2.4 ve 2.2.10 olmak üzere toplam 13 adet eserde iki ince şeritle kazıma tekniğinde

süsleme yer almaktayken, Kat. No: 2.1.4, 2.1.19, 2.1.23, 2.1.33, 2.1.39, 2.1.40, 2.1.41 ve 2.2.5 olmak üzere toplam sekiz adet eserde iki ince şeritle kabartma tekniğinde süsleme yer almaktadır.

Üç ince şeritle kazıma tekniğinde süslemeler Kat. No: 2.1.3, 2.1.6, 2.1.10, 2.1.16 ve 2.1.35'te gözükmekteyken, kabartma tekniğinde süslemeler Kat. No: 2.1.5, 2.1.11, 2.1.12, 2.1.13, 2.1.24, 2.1.30, 2.1.31, 2.1.34, 2.1.36, 2.2.2 ve 2.2.6'da olmak üzere toplam 16 eserde gözükmektedir.

İncelenen eserlerden Kat. No: 2.1.1, 2.1.2, 2.1.20, 2.1.36 ve 2.1.37 olmak üzere toplamda beş eserde kabartma tekniğinde beş ince şeritle süsleme yer almaktadır. Kat. No: 2.2.2'de ise yukarıdan aşağı doğru düz inen gövdeyi üstte iki, ortada üç olmak üzere beş ince şerit çevrelemektedir.

Anahtarların gövdelerinde yer alan bu şeritlerin arasında bazı örneklerde geometrik süslemeler yer almaktadır. Kat. No: 2.1.7'de iki şerit arasında kazıma tekniği ile yapılmış zikzak motifi yer almaktadır. Kat. No: 2.2.3'te şeritler arasında kazıma tekniğinde yapılmış birbirini çaprazlama kesen geometrik kompozisyon yer almaktadır.

Anahtarların sap kısmında süsleme bulunan örnek oldukça azdır. Kat. No: 2.1.39'un sap kısmı oval formu ve içi süslemelidir. Sap kısmının içi dört yarım dairenin kesişim yerlerinin münhane birleştirilmesiyle meydana gelen kompozisyonundan oluşmaktadır. Kat. No: 2.2.1'in sap kısmının içinde ajur tekniğinde yapılmış büyük bir kare ve onun içindeki boşluklarda da dört adet daire vardır. Kat. No: 2.2.2'in sap kısmının içinde ajur tekniğinde yapılmış uçları iç büyük yarım daireler ile birleşim gösteren altıgen bir çerçeve yer almaktadır. İçindeki boşluklarda da her birinde birer daire olmak üzere toplam altı adet daire vardır. Kat. No: 2.1.1, 2.1.2 ve 2.1.16'nın sap kısımlarının üzerinde ise üçgen tepelik motifleri yer almaktadır.

Kat. No: 2.1.3'ün anahtar dişlerinin hemen üzerinde küçük boyutta “*İCCİ*” yazısı (Latince “*burada*”) dikkat çekmektedir. Kat. No: 2.2.10'un ön sap kısmında kazıma tekniğiyle “40” sayısı yer almakta, arka sap kısmında ise “*FICHET*” yazısı görülmektedir. Bu ibarelerin anahtarların üretilmiş olduğu yere ait olabileceği düşünülmektedir.

Anahtarlar bu özellikleriyle aslında yapıldıkları dönemlerde ve yerlerde işinin ehli sanatkâr demir ustalarının varlığının da birer ispatı olma özelliğini taşımaktadırlar. Anadolu’da Rumlar ya da Ermeniler tarafından yapılan kilit ve anahtarlarda haç işareti bulunur (Ercan, 2019: 16). İncelenen eserlerden iki tanesinin (Kat. No: 2.1.13 ve 2.1.23) dil kısmının ortasındaki dişler şekil itibarıyla haç şeklindedir.

İncelenen 51 adet anahtardan üç tanesinin (Kat. No: 2.1.15, 2.1.38 ve 2.2.8) üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır.

4. SONUÇ

Bu çalışma ile Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ndeki anahtarlar incelenmiş ve belgelenmiştir. Çalışma kapsamında müzede madeni eserler odası, II numaralı vitrin ve depoda bulunan toplamda 51 anahtar incelenmiştir.

İncelenen anahtarların hepsi Osmanlı dönemine aittir. Yapılan incelemeler sonucunda iki adet anahtar tipolojisi belirlenmiştir. Bunlar 41 adet “Gövdesi Yuvarlak, Sapı Oval Formlu” ve 10 adet “Gövdesi Yuvarlak, Sapı Daire Formlu” anahtarlardır. Anahtar tipolojilerinde en çok karşılaşılan tip sapı oval formlu olan tiptir.

İncelenen eserlerin hepsi demirin en eski biçimlendirme tekniklerinden biri olan dövme tekniğinde yapılmıştır. Süsleme teknikleri arasında ise kazıma, kabartma ve ajur teknikleri görülmektedir. 27 eserin gövde bölümlerinde kabartma, 19 eserin gövde bölümlerinde kazıma tekniği ve iki eserin sap bölümlerinde ajur tekniği görülmektedir.

Süsleme açısından ele alınan eserlerde gövde kısımlarında yoğun olmak üzere geometrik süsleme ön plana çıkmaktadır. Bu süslemeler arasında şeritler, zikzak motifleri, birbirini çapraz kesen kompozisyonlar, altıgen çerçeveler ve haç motifi yer almaktadır.

Anahtar koruyucu özelliğinin yanında, yapıldığı ve kullanıldığı döneme ait toplumsal, kültürel ve sosyolojik yapı hakkında bilgi vermesi açısından da önemlidir. Anadolu'nun genelinde olduğu gibi bu çalışmada ele aldığımız anahtarlar basit bir yapıya sahiptir. Saraylardan evlere, kalelerden hamamlara ve hatta kasalardan sandıklara her alanda kullanılan bu anahtarlar Türk sanatının çarpıcı örnekleri olarak günümüz Sanat tarihinde de yerini almaktadır.

KAYNAKÇA

- ASLANAPA, O. (1981). Topkapı Sarayında Kalmış Bazı Kale Anahtarları, *Sanat Tarihi Yıllığı*, 11, s. 13-26.
- BAYAR, M. (2014). *Akşehir Tarihi*. Akşehir: Akşehir Belediyesi Yayınları.
- BİR, A. & KAYRAL, M. (1993). El-Cezeri'nin Bir Şifreli Kutu Kilidi, *Otomasyon*, 2(1), s. 61-63.
- BONDANİNİ, S. (2016). *Arnolfo Di Cambio*. L/M Archeologia e Storia dell'Arte. Anno Accademico.
- BURĞİS, S. S. (2008). Il Corpus Dei Disegni Di Giuseppe De Fabris, *Il Disegno Nella Scultura Italiana Dell'Ottocento Tra Neoclassicismo e Restaurazione*, Silvana Editoriale, s. 25-33.
- CHUBB, J. (1850). On The Construction Of Locks And Keys, *Institution Of Civil Engineers*, London.
- DEMİRALP, Y. (1996). *Akşehir ve Köylerindeki Türk Anıtları*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ERCAN, H. F. (2019). Sanat Disiplinlerinde Bir İmge: Kapı Anahtarları, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 42, s. 210-230.
- FRANGİPANE, M. (2019). Arslantepe. The Rise And Development Of A Politicalcentre: From Temple To Palace To A Fortified Citadel, *I. Uluslararası Arslantepe Arkeoloji Sempozyumu*, Malatya, s. 71-104.
- GENÇ, U. & BİLİRGİN, E. (2013). Topkapı Sarayı Hazinesi'ndeki Kale Anahtarları, *Topkapı Sarayı Müzesi Yıllık-6*, İstanbul, s. 202-2017.

GENÇ, U. (2016). Askeri Müze Koleksiyonundaki Kale Anahtarları, *VI. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri* (Ed. Ahmet Aytaç & Osman Kunduracı), Konya.

GURNEY, J. (1898). *Christie's*. London.

HADDAD, N. A. (2016). Critical Review, Assessment And Investigation Of Ancient Technology Evolution Of Door Locking Mechanisms In s.e. Mediterranean, *Mediterranean Archaeology and Archaeometry*, 16 (1), s. 53-74.

HİLL, D. R. (1974). *The Book Of Knowledge Of Ingenious Mechanical Devices*. Reidel, Boston.

KARPUZ, H. (2009). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri: Konya*. C. II. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

KONYALI, İ. H. (1945). *Nasreddin Hoca'nın Şehri Akşehir Tarihi Turistik Kılavuz*. İstanbul.

KURUGÖL, S. & KÜÇÜK, S. G. (2015). Tarihi Eserlerde Demir Malzeme Kullanım ve Uygulama Teknikleri, *5. Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumu*, Erzurum, s. 521-536.

MANNİON, G. & MUDGE, S. L. (2010). *The Routledge Companion to the Christian Church*. Routledge, s. 235.

MORELLİ, G. (2015). *Kunstkritische Studien Über Italienische Malerei: Die Galerien zu München und Dresden*. Nabu Press Publisher.

POTTS, D. T. (1990). Locky And Key İn Ancient Mesapotamia, *Mesapotamia*, 25, s. 185-192.

SAĞIROĞLU, Ö. & KINIKLIOĞLU, T. & KARAYAZI S. S. (2016). Akseki, İlvat Bölgesi Ahşap Kapı Tipolojisi ve Kilit Sisteminin “Traka-Tıfraz” Belgelenmesi, *Türk Bilim Araştırma Vakfı*, 9 (3), s. 10-30.

SARAÇOĞLU ÇELİK, S. (2015). Lost treasures: locks, *International Journal of Science Culture and Sport*, 3 (1), s. 96-112.

SARAÇOĞLU, S. & KARAKAŞ, B. (2008). Anadolu Kültüründe Kilit (Doğu ve Güneydoğu Anadolu Örnekleri, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 9 (1), s. 137-150.

SARAÇOĞLU, S. (2007). *Kilit ve Anahtar Türlerinin Matematiksel Modellemesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van.

SOYHAN, C. (1987). Maden Sanatı, *Antika*, 20, İstanbul, s. 13-16.

ŞAHİN, İ. (1989). Akşehir, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 2, İstanbul: s. 298-99.

TÜMKAYA, B. (2021). Düşmeyen Sancak: Anahtar ve İmgeler, *Net Yazı Atölye*, 26 Ağustos, Deneme.

ÜNAL, İ. (1963). Kale Anahtarları, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11, s. 119-152.

WILLIAM, T. (1939). *Henry Walters Koleksiyonu*. Baltimore: Walters Sanat Müzesi.

YERKES, C. (1910). *Amerikan Art Association*. New York.

YUSUFOĞLU, M. (1949). Akşehir Tarihine Bir Bakış, *Anıt Dergisi*, 4 Mayıs, s.19.

CHRİSTIAN, M. (2018). *Lock and Keys*. Erişim Adresi: <http://michaelchristian.com/portfolio/key-note/?portfolioID=8>, Erişim Tarihi: 29.03.2023

GAGG, S. (2022). *Key Man*. Erişim Adresi: <https://www.shangagg.co.uk/gallery/p/key-man>, Erişim Tarihi: 04.04.2023

Schlage's History of Locks, An Introduction To The History Of Locks. Erişim Adresi: <https://www accuratesecuritypros.com/articles/historyoflock.htm#> Erişim Tarihi: 27.01.2023

VELKOV, V. (2013). You Are The Key Art Installation, Erişim Adresi: https://www.raliart.com/portfolio_page/you-are-the-key-art-installation/, Erişim Tarihi: 05.04.2023

